

Memo van de gedeputeerde

drs. E.P.J. Lemkes - Straver

Gedeputeerde Landbouw, Voedsel en Natuur

Onderwerp

Afdoening toezegging updaten en nieuwe werkwijze Web-BVB en BZV

Datum

5 januari 2021

Documentnummer

C2259460/4801270

Aan

Provinciale Staten van
Noord-Brabant

Kopie aan

Van

Elies Lemkes - Straver

Telefoon

Email

elemkes@brabant.nl

Bijlage

1

Geachte Statenleden,

Via deze memo wil ik graag invulling geven aan een door mijn voorganger gedane toezegging. Dit betreft het (inmiddels uitgewerkte) plan over het updaten en volgens een nieuwe werkwijze omgaan met de applicaties Bestand Veehouderij Bedrijven (hierna: Web-BVB) en Brabantse Zorgvuldigheidsscore (hierna: BZV).

In samenwerking met de (ambtelijke) Taskforce Transitie Veehouderij 2.0 is een opzet gemaakt om de kwaliteit van de gegevens in het Bestand Veehouderij Bedrijven (BVB) en in de Brabantse Zorgvuldigheidsscore Veehouderij (BZV) te verbeteren. Beide gegevenssets zijn belangrijk voor de beleidsvoorbereiding en evaluatie van het Brabants (veehouderij)beleid. De in gang gezette acties vloeien voort uit het vorige provinciale bestuursakkoord en sluiten tevens aan bij een van de aanbevelingen uit het rapport 'Meer dan de som der delen' d.d. 14 oktober 2019 van de Taskforce Transitie Veehouderij 1.0:

"De Taskforce constateert dat er verbeteringen mogelijk zijn bij het verkrijgen van betrouwbare brongegevens zoals het daadwerkelijk aantal veehouderijen in Noord Brabant. We zien grote verschillen in (genoemde) aantallen bedrijven. De Taskforce adviseert niet alleen de bedrijven te blijven bezoeken in het kader van het Intensivering Toezicht Veehouderij (ITv) project maar ook het Brabants OmgevingsDatalab in te zetten om de fluctuaties in aantallen bedrijven in kaart te brengen en te houden."

De volledige tekst van het adviesrapport 'Meer dan de som der delen' is te vinden in de bijlage.

De beoogde nieuwe werkwijze heeft vooral betrekking op de wijze waarop de gegevens worden bijgehouden. Dit is in beginsel een gemeentelijke verantwoordelijkheid, die ook voor de provinciale beleidsafdeling relevant is. Vandaar dat de provincie, via de (besturen van de) Omgevingsdiensten, heeft voorgesteld om deze werkzaamheden te beleggen bij de Brabantse Omgevingsdiensten. Dit om de eenduidigheid van de werkzaamheden te vergroten, waardoor de kwaliteit van de gegevens verbetert.

De inhoudelijke verbeteringslag is onderverdeeld in 4 fases.

In de 1^e fase, die afgelopen zomer is afgerond, lag de nadruk op het realiseren van 'quick wins' in de BVB-gegevens, door relevante gegevens te vergelijken met verkregen informatie uit het project Intensivering Toezicht Veehouderijen (ITv).

De 2^e fase richt zich enerzijds op het actualiseren van agrarische bedrijfslocaties in Web-BVB volgens de BAG¹-standaarden en anderzijds op het opschonen van verouderde gegevens in de BZV-applicatie. Ook deze verbeterlagen zijn inmiddels nagenoeg gerealiseerd.

Datum

5 januari 2021

Documentnummer

C2259460/4801270

De 3^e fase is meer complex van aard. Hierbij wordt de ontbrekende of (mogelijk) niet-actuele/niet-correcte informatie in Web-BVB aangevuld, respectievelijk geverifieerd, met informatie uit andere, interne en externe, informatiebronnen. Samen met de data-analisten van het Brabants Omgevings Datalab wordt momenteel gewerkt aan een plan om deze informatie zo slim en effectief mogelijk uit de diverse bronnen te verzamelen, te verifiëren en te integreren in Web-BVB.

Daarnaast wordt rekening gehouden met conformiteit van de Interim Omgevingsverordening, bijvoorbeeld door middel van vastlegging van gegevens op niveau van bedrijfslocatie, gebouwen en dierplaatsen per huisvestingssysteem. Geografisch worden gebouwen gekoppeld aan de BAG-registraties voor de desbetreffende panden, en indien mogelijk worden de x- en y-coördinaten behorend bij emissiepunten geregistreerd.

We verwachten het plan van aanpak voor deze 3^e fase nog de komende periode intern vast te stellen, waarna in januari 2021 zal kunnen worden gestart met de uitvoering. De verwachting is dat het project medio 2021 is afgerond.

De 4^e (en tevens laatste) fase is de nieuwe beheerfase. In de aanloop hiertoe zijn er in 2020 aanpassingen gedaan aan de software zodat de vergunningverlener op een sterk vereenvoudigde manier vergunde stalenmerken kan invoeren in een geografisch scherm. Begin 2021 wordt de bestaande de applicatie nog verder aangepast om gegevens eenvoudig te kunnen koppelen aan basisregistraties, met name de BAG.

Al deze inspanningen hebben tot doel om de kwaliteit en het beheer van de BVB- en BZV-gegevens te verbeteren. Dit verbetert het inzicht in de ontwikkelingen van onder andere de aantallen en grootte van veehouderijen. Dat komt bijvoorbeeld erg van pas in het stikstofvraagstuk.

Hoewel de Brabantse Omgevingsdiensten betrokken zijn bij de voorbereidingen op het ontwerp van een nieuwe stalddata-applicatie, maakt deze nieuwe applicatie geen onderdeel uit van de werkzaamheden die de provincie heeft belegd bij de Omgevingsdiensten.

Tot nu toe is aan fase 1, 2 en de voorbereiding van fase 3 een bedrag besteed van € 154.861 (excl. onderhanden werk). Van het oorspronkelijke budget ad € 244.509 voor fase 1 en 2 van het project, kan (op basis van de huidige stand)

¹ Basisregistratie Adressen en Gebouwen

€ 89.648 worden doorgeschoven naar fase 3.

Daarnaast zal voor de uitvoering van fase 3 en 4 naar verwachting aanvullend budget nodig zijn. Volgens afspraak gaan we daarvoor eerst op zoek naar andere inzet van reeds toegekende middelen. Mogelijk kan dit worden gefinancierd vanuit de financiële 'buffer' van programma VTH. Indien dit niet mogelijk is, zal ik mij tot uw Staten wenden met een voorstel. Het plan van aanpak voor fase 3, en de daaraan gekoppelde begroting, zijn op dit moment nog onvoldoende uitgekristalliseerd om daarover nu al een uitspraak te kunnen doen.

Datum

5 januari 2021

Documentnummer

C2259460/4801270

Tot slot: een ontwikkeling die buiten scope valt van het project Betrouwbare Brongegevens, maar daarmee veel raakvlakken heeft, is het onderzoek naar, en de oriëntatie op, de vervanging van het huidige Web-BVB door een nieuwe staldata-applicatie (een mogelijke oplossingsrichting is de (in dat geval nog te ontwikkelen) applicatie KRD (Kernregistratie Dierverblijven)).

Met vriendelijke groet,

drs. E.P.J. Lemkes – Straver

Bijlage:

- *Adviesrapport 'Meer dan de som der delen' d.d. 14 oktober 2019 van Transforce Transitie Veehouderij.*

Meer dan de som der delen!

Advies van de ambtelijke Taskforce

Aanbevelingen voor de periode 2020-2022

14 oktober 2019

Inhoudsopgave

Samenvatting: Meer dan de som der delen	p. 3
1. Aanleiding	p. 5
1.1 Inleiding	p. 5
1.2 Probleemstelling	p. 5
1.3 Opdracht	p. 5
1.4 Afbakening	p. 6
1.5 Aanpak	p. 8
2. Van maatregelen naar drie maatregelenpakketten	p. 9
2.1 Inleiding	p. 9
2.2 Maatregelenpakket 1: direct aan de slag met maatregelen	p. 9
2.3 Maatregelenpakket 2: beleidskeuzen met een lage risico-inschatting	p. 10
2.4 Maatregelenpakket 3: beleidskeuzen met een middel/hoge risico-inschatting	p. 10
3. Adviesaanpak en aanbevelingen van ambtelijke Taskforce	p. 12
3.1 Inleiding	p. 12
3.2 Direct aan de slag door de omgevingsdiensten: maatregelenpakket 1	p. 12
3.3 Bestuurlijk standpunt bepalen: maatregelen uit maatregelenpakket 2 en 3	p. 13
3.4 De concrete uitwerking van de maatregelen en nog noodzakelijke capaciteitsuitbreiding	p. 14
3.5 Aanbevelingen en aandachtspunten in de uitwerking	p. 15
 BIJLAGEN	
BIJLAGE 1: Bezetting en opdracht aan de Taskforce	p. 18
BIJLAGE 2: Versnelling transitie veehouderij	p. 19
BIJLAGE 3: Samenvatting relevante ontwikkelingen voor de transitie van de veehouderij en de gevolgen over 3 jaar	p. 21
BIJLAGE 4: Startnotitie met de duiding van de ontwikkeling van de veehouderij	p. 22
BIJLAGE 5: Werkatelier externe meedenkers op 10 september 2019	p. 53
BIJLAGE 6: Werkdocument van de Taskforce met uitgewerkt en niet-uitgewerkte maatregelen	p. 55
BIJLAGE 7: Relevant ontwikkelingen voor VHT en hun gevolgen	p. 62

Samenvatting: Meer dan de som der delen!

Opdracht en werkwijze

De ambtelijke Taskforce kreeg de opdracht om de directeurs van de drie Brabantse omgevingsdiensten te adviseren over hoe om te gaan met het capaciteitsvraagstuk voor de agrarische vergunningverlening in de periode 2020 - 2022. De vergunningverlening heeft betrekking op de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) en de Wet natuurbescherming (Wnb) en heeft te maken met de versnelling van de transitie van de veehouderij in Brabant. De werkzaamheden komen overeen met circa 283.000 uur. Gemiddeld betekent dit circa 70 fte per jaar voor de drie diensten. De ontwikkelingen die de grootste bijdrage vragen, zijn de stoppersregeling, de warme sanering varkenshouderij, het voldoen aan de Provinciale Verordening natuurbescherming en de vervolgvacatures voor vergunningverlening uit het project Intensivering Toezicht veehouderijen (ITv).

Het advies van de Taskforce beperkt zich tot het taken van de drie omgevingsdiensten. De Taskforce schetst in dit advies drie maatregelenpakketten gevolgd door een adviesaanpak welke maatregelen bijdragen aan het verkleinen van het capaciteitsvraagstuk voor de komende drie jaar. De adviesaanpak gaat in op een tweetal vragen:

- Welke organisatorische- en personele maatregelen en welke werkprocessen zijn er nodig om de werkzaamheden en de piek het hoofd te bieden?
- Welke bestuurlijke keuzes zijn noodzakelijk om te komen tot een werkbare situatie zodat de wettelijke taken goed en zorgvuldig worden uitgevoerd?

De Taskforce besprak diverse maatregelen die het capaciteitsvraagstuk kunnen verkleinen. De maatregelen die volgens de Taskforce, na de risicobeoordeling, een middel tot hoge haalbaarheidsinschatting gaven zijn verder uitgewerkt in uren-efficiency om zodoende de maatregel te kwantificeren. De besproken maatregelen met een lage haalbaarheidsinschatting zijn niet verder uitgewerkt. De Taskforce heeft uiteindelijk 19 maatregelen uitgewerkt naar mogelijk urenrendement. Als er, na uitwerking, bij een maatregel geen sprake was van uren-efficiency is deze maatregel niet verwerkt in een maatregelenpakket.

Van maatregelen naar een maatregelenpakket

Volgens de Taskforce kunnen 8 maatregelen bijdragen aan het verkleinen van het gestelde capaciteitsvraagstuk. Deze maatregelen zijn onderverdeeld in drie maatregelenpakketten. Het maatregelenpakket 1 bevat maatregelen die vallen binnen de werkingssfeer van de omgevingsdiensten. Met deze maatregelen kunnen de omgevingsdiensten direct aan de slag gaan en hebben betrekking op het anders en efficiënter uitvoeren van werkprocessen en werkverdeling. Dit kan prima aansluiten bij de invoering van de Omgevingswet. In het maatregelenpakket 2 en het maatregelenpakket 3 beschrijft de Taskforce de maatregelen die vragen om een bestuurlijk standpunt van de provincie en de gemeenten.

De Taskforce ziet de volgende optimalisatiemogelijkheden binnen de werkingssfeer van de omgevingsdiensten zelf:

1. Maak een duidelijke scheiding tussen administratieve -, technische- en vergunningswerkzaamheden bij het Wabo deel. De agrarische vergunningverlener is dan belast met (alleen) inhoudelijk de vergunningverlening. In de uitwerking van deze maatregel pleiten wij voor een specialistische inzet daar waar dat mogelijk is.
2. Zorg voor een andere organisatorische invulling met alleen de taak van agrarische vergunningverlener en niet in combinatie met de taken als casemanagers, projectleider of specifieke adviseurs.
3. Optimaliseer het proces van het intrekken van de Wabo vergunningen.

De Taskforce stelt daarnaast maatregelen voor die om een bestuurlijk standpunt vragen als vertrekpunt voor de nadere uitwerking door de omgevingsdiensten. Deze maatregelen leveren stuk voor stuk een substantiële bijdrage aan de jaarlijkse efficiencywinst. De maatregelen hebben wel een mogelijk (geschat) risico voor de omgevingskwaliteit, de juridische aspecten, de financiële aspecten of de beleidsuitgangspunten van de provincie en de gemeenten. Er zijn echter beheersmaatregelen te nemen die bij alle maatregelen de risico's tot een acceptabel niveau reduceren. De Taskforce ziet optimalisatiemogelijkheden bij:

1. Het indienen van een aanvraag én een ingevuld format van een conceptvergunning Wnb en Wabo door de aanvragers en hun adviseur in combinatie met administratieve ondersteuning voor de vergunningverleners.
2. Het kiezen voor de uitwerking van risicogerichte vergunningverlening als aannemelijk is dat de emissies afnemen en onder de normen blijven.
3. Het duidelijk maken van de dienstverlening: de aanvraag om vergunning Wabo maximaal 1 keer laten aanvullen door de aanvragers en hun adviseurs als er sprake is van een goede vooroverlegsituatie met elkaar.
4. De agrarische meldingen Activiteitenbesluit niet meer inhoudelijk beoordelen of de gemelde situatie aan de milieuregels voldoet.
5. Het later ambtshalve actualiseren van de best beschikbare technieken (BBT) bij IPPC bedrijven gedurende de komende 3 jaar terwijl bestaande vergunningen van IPPC-bedrijven binnen 4 jaar na 21 februari 2017 moeten zijn geactualiseerd.

Vervolg

Na de oplevering van dit advies leggen de directeurs van de drie omgevingsdiensten het adviesrapport voor aan de bestuurlijke Taskforce. Dat doen zij via de voorzitter van de bestuurlijke Taskforce. De vervolgfase staat dan in het teken van het verder uitwerken en implementeren van de voorgestelde maatregelen. De drie omgevingsdiensten kunnen al aan de slag met de maatregelen die vallen binnen de werkingssfeer van de omgevingsdiensten zelf. De maatregelen hebben vooral betrekking op het anders en efficiënter uitvoeren van werkprocessen en werkverdeling. Daarnaast schetst de Taskforce maatregelen die een bestuurlijk standpunt vragen als vertrekpunt voor de nadere uitwerking door de omgevingsdiensten. Na besluitvorming hierover kunnen de omgevingsdiensten hun organisatie verder inrichten en zo komen tot het optimaliseren van hun werkprocessen. De Taskforce benadrukt dat de voorgestelde maatregelen vooral hun efficiency behalen als Brabant breed en regionaal dezelfde bestuurlijke keuzes worden gemaakt. De drie omgevingsdiensten kunnen dan gezamenlijk met de provincie, de gemeenten (met hun ondersteuningsnetwerken), andere overheidspartners (zoals de GGD), de agrarische bedrijven en hun adviseurs werken aan een uniforme werkwijze en een gestroomlijnd agrarische vergunningenproces dat een bijdrage levert aan de versnelling van de transitie van de veehouderij. Deze samenwerking is dan meer dan het samengaan van delen!

Leeswijzer

Hoofdstuk 1 van dit advies bevat een korte toelichting op de aanleiding waarom de ambtelijke Taskforce aan de slag ging, wordt de opdracht en de afbakening van de opdracht toegelicht en schetst dit hoofdstuk de aanpak van de Taskforce. Hoofdstuk 2 beschrijft de verschillende maatregelen in de drie maatregelenpakketten en hoofdstuk 3 tot slot bevat de adviesaanpak en aanbevelingen van de Taskforce.

Hoofdstuk 1: Aanleiding

1.1 Inleiding

De drie omgevingsdiensten ODBN, OMWB en ODZOB kregen in mei van dit jaar inzicht wat de gevolgen zijn voor de werkzaamheden van de agrarische Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH) als gevolg van de versnelling van de transitie van de veehouderij in Brabant. Het gaat om de extra VTH werkzaamheden voor de diensten in de periode 2020 tot en met 2022. De belangrijkste ontwikkelingen die een bijdrage aan de extra werkzaamheden leveren zijn de stoppersregeling, de warme sanering varkenshouderij, het voldoen aan de Provinciale Verordening natuurbescherming en de vervolgactiviteiten voor vergunningverlening uit het project Intensivering Toezicht veehouderijen (ITv). De belangrijkste conclusies voor de zomerperiode waren:

- Voor 2020 en 2021 wordt een capaciteitsvraagstuk voor agrarische vergunningverlening verwacht en hieraan gekoppeld financiële gevolgen voor de provincie en gemeenten.
- Het vraagstuk wordt gedomineerd door de werkzaamheden voor de Verordening natuurbescherming en haar resultaatverplichtingen in termijnen.
- Veehouders staan voor belangrijke keuzes in hun bedrijfssituaties in het kader van de transitie van de veehouderij en hiervoor zijn vergunningen nodig. De onderdelen toezicht en handhaving bij de omgevingsdiensten zijn al beter voorbereid op de nieuwe situatie, omdat de afgelopen jaren is geïnvesteerd via het project Intensivering Toezicht veehouderijen (ITv).
- Na de piek zal de noodzakelijke VTH-capaciteit waarschijnlijk afnemen tot uiteindelijk onder het huidige niveau doordat veehouderijen hun vergunningen op orde hebben en veel veehouderijen de komende jaren zullen stoppen.
- De ervaring van de laatste jaren is dat de extra noodzakelijke personele capaciteit in de huidige arbeidsmarkt moeilijk te krijgen is. Dit geldt extra voor direct inzetbaar personeel met toereikende kennis en ervaring, en zeker als het werk slechts van tijdelijke aard zal zijn.

1.2 Probleemstelling

De belangrijkste ontwikkelingen zorgen voor werkzaamheden die overeenkomen met circa 283.000 uur over de periode 2020 tot en met 2022. In termen van formatieplaatsen spreken we dan over 210 fte, voor zowel de taken die de diensten doen voor het bevoegde gezag provincie als gemeenten in die periode. Gemiddeld komt dat overeen met 70 fte per jaar noodzakelijke capaciteit voor de drie diensten. Daarbij ligt de nadruk voor de omgevingsdiensten op de agrarische vergunningverlening op basis van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) en de Wet natuurbescherming (Wnb).

1.3 Opdracht

Om het werk voor de agrarische vergunningverlening uit te voeren is een ambtelijke Taskforce aan de slag gegaan. De Taskforce komt met een advies dat het capaciteitsvraagstuk bij de omgevingsdiensten verkleint, de transitie veehouderij blijft ondersteunen en recht doet aan de onderliggende milieudoelen. De Taskforce beperkt zich tot het werk dat op de diensten af komt. De Taskforce is gevraagd de mogelijke oplossingen met een risico-inschatting verder te brengen naar een maatregelenpakket. Het advies wordt aangeboden aan een bestuurlijke Taskforce. Het advies gaat in op een tweetal vragen:

- Welke organisatorische- en personele maatregelen en welke werkprocessen zijn er nodig om de werkzaamheden en de piek het hoofd te bieden?
- Welke bestuurlijke keuzes zijn noodzakelijk om te komen tot een werkbare situatie zodat de wettelijke taken goed en zorgvuldig worden uitgevoerd?

Voor de opdracht aan ambtelijke Taskforce en de bezetting van de bestuurlijke- en ambtelijke Taskforce verwijzen wij naar bijlage 1.

1.4 Afbakening

Bij de vorming van het advies heeft de Taskforce het provinciale Bestuursakkoord, de belangrijkste ontwikkelingen voor de versnelling van de transitie van de veehouderij en de activiteiten voor de agrarische vergunningverlening voor Wabo vergunningen en Wnb vergunningen meegenomen.

Bestuursakkoord 2019 - 2023

De Provincie Noord-Brabant maakt de laatste jaren werk van de versnelling van de transitie van de veehouderij. Hiervoor zijn op 7 juli 2017 belangrijke besluiten genomen door Provinciale Staten: wijzigingen van de Verordening natuurbescherming en de Verordening ruimte. Deze lijn zet de Provincie door in het gepresenteerde Bestuursakkoord 2019-2023. Om de werklast voor de omgevingsdiensten te spreiden is bij de start van de Taskforce gesproken over het aanpassen van de termijnen in de Verordening natuurbescherming. Deze spreiding is in het Bestuursakkoord echter al uitgewerkt in aanvullende afspraken bij het Bestuursakkoord. De passages over de transitie van de veehouderij uit het provinciale Bestuursakkoord 2019-2023 zijn opgenomen in bijlage 2 in dit rapport. De Taskforce heeft het Bestuursakkoord als uitgangspunt genomen om te kijken welke mate van spreiding deze aanpassing van de termijnen oplevert, maar is niet als verkleiningsmaatregel van het vraagstuk uitgewerkt (omdat het verlengen van de termijnen niet leidt tot minder werk maar tot het spreiden van het werk).

Belangrijke ontwikkelingen

De Taskforce redeneerde vanuit de vier belangrijkste ontwikkelingen die de werkzaamheden van de omgevingsdiensten treffen in het kader van de versnelling van de transitie van de veehouderij:

1. Het voldoen aan het Besluit emissie arme huisvesting en Actieplan Ammoniak met de stoppersmaatregelen;
2. het uitvoeren van de warme sanering varkenshouderij;
3. het voldoen aan de Verordening natuurbescherming en haar resultaatverplichtingen;
4. de vervolghostaatsactiviteiten voor vergunningverlening uit het project intensivering Project Intensivering Toezicht veehouderijen (ITv).

Daarnaast zijn een aantal belangrijke agrarische ontwikkelingen bekeken die de opgave raken. Deze ontwikkelingen verdienen aandacht, omdat dit ook werkzaamheden voor de komende drie jaar zijn voor de omgevingsdiensten, provincie en gemeenten, zoals de uitwerking van de Verordening ruimte, het VAB beleid en de (IPPC) actualisatie in verband met best beschikbare technieken.

Vergunningenactiviteiten

De bovenstaande ontwikkelingen hebben gevolgen voor de uitvoeringspraktijk van de provincie, de gemeenten en de omgevingsdiensten. Het gaat hierbij om de gevolgen die voortkomen uit de ontwikkelingen op het gebied van wet- en regelgeving alsmede beleid zoals nu¹ bekend is. De werkzaamheden van de agrarische vergunningverlening bij de omgevingsdiensten hebben betrekking op:

- Vergunningverlening Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) inclusief behandeling meldingen Activiteitenbesluit
- Vergunningverlening / verklaring van geen bedenkingen Wet natuurbescherming (Wnb)
- Intrekken vergunningen Wabo
- Intrekken vergunningen Wnb
- Ontheffing Wnb
- Beoordeling(splacht) milieueffectrapportage (MER)

In bijlage 3 is een inschatting van de gevolgen in uren voor de agrarische vergunningverlening Wabo en Wnb gegeven.

¹ Het advies van de Taskforce is 11 oktober 2019 afgerond

Zorgvuldige inschatting

Een schets van de grootte van de opgave voor de komende drie jaar is verwoord in een eerste startnotitie van mei 2019. Deze startnotitie is vervolgens door de Taskforce aangepast in aansluiting op de ontwikkelingen in de periode juni en juli, zoals de presentatie van het Bestuursakkoord en de aanvullende afspraken van de transitie veehouderij, de uitspraak van de Raad van State over het Programma Aanpak Stikstof en het verwerpen van het wetsvoorstel Verwijdering asbest en asbesthoudende producten. De aangepaste startnotitie met de belangrijkste ontwikkelingen in de Brabantse veehouderij is opgenomen als bijlage 4. Deze notitie van augustus 2019 was het vertrekpunt van de Taskforce. Ondanks de zorgvuldig gemaakte inschattingen en afstemming met deskundigen en ervaren partijen, merken wij op dat de inschatting van de gevolgen een benadering blijft die afhankelijk is van veel onzekerheden en aannames in de startnotitie en dit advies. Vooral als de Taskforce kijkt naar mogelijke belangrijke toekomstige ontwikkelingen die niet konden worden meegenomen in dit advies maar wel van invloed kunnen zijn op de werkzaamheden bij de diensten voor de korte- en lange termijn:

- Een mogelijke ontwikkeling waar nog geen duidelijkheid over is, zijn de aangespannen procedures van de Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie (ZLTO) en het Producenten Organisatie Veehouderij (POV) tegen het provinciaal landbouwbeleid dat op 7 juli 2017 van kracht is geworden. Dit kan grote gevolgen hebben voor de Verordening ruimte (Vr) en de Verordening natuurbescherming (Vnb). De komende maanden ontstaat meer duidelijkheid over deze procedures aangespannen door de veehouderijsector. Dit plaatst het vraagstuk wellicht weer in een ander tijdspectief en de mogelijke inzet van de omgevingsdiensten op een andere moment. Dit betekent zeker niet dat er geen extra werkzaamheden zullen zijn de komende periode.
- In de periode dat de Taskforce aan de slag was met haar opdracht lag de vergunningverlening in Nederland nagenoeg stil. Als gevolg van de uitspraak van de Raad van State van 29 mei 2019 kon namelijk het Programma Aanpak Stikstof (PAS) niet langer worden gebruikt voor toestemmingverlening van activiteiten die stikstofemissie veroorzaken in (de buurt van) kwetsbare Natura 2000-gebieden. Op 25 september is het eerste advies van het Adviescollege Stikstofproblematiek (lees commissie Remkes) verschenen met aanbevelingen aan het kabinet voor de korte termijn. Het kabinet heeft haar (eerste) aanpak van de stikstofproblematiek geduid in haar standpunt op 4 oktober 2019. In aansluiting op deze aanpak hebben de 12 provincies nieuwe beleidsregels vastgesteld voor het verlenen van vergunningen op grond van de Wet natuurbescherming. Deze vervolgaanpak van het stikstofvraagstuk voor agrarische vergunningverlening is op dit moment nog niet kwantificeerbaar maar heeft wel de nodige effecten op zowel de korte-, middellange- en lange termijn.
- De Provinciale Staten van Noord-Brabant bespreken in het vierde kwartaal van 2019 aan de hand van de interim – Omgevingsverordening een aantal belangrijke aanvullende afspraken en hiermee een aantal belangrijke datums voor de versnelling van de transitie van de veehouderij uit het Bestuursakkoord. Dit besluitvormingsproces kan nog van invloed zijn op invoeringstermijnen en hiermee de spreiding van de werkzaamheden voor de omgevingsdiensten.

1.5 Aanpak

Voor de zomerperiode is door de omgevingsdiensten, in aansluiting op de eerste startnotitie met de schets van de opgave, een brede brainstormsessie met de provincie, gemeenten en diensten georganiseerd. Het doel van de sessie was om maatregelen te benoemen die bijdrage aan het verkleinen of spreiden van het capaciteitsvraagstuk bij de omgevingsdiensten. De deelnemers werden uitgedaagd om 'out of the box' te denken. De uitkomst van de sessie bevatte 45 maatregelen en dat was het startpunt van de opdracht van de Taskforce. De Taskforce heeft, naast haar eigen werksessies, op 10 september een aanvullende dag georganiseerd met professionals van buiten de vertrouwde VTH-kring om te kijken naar ongebruikelijke ideeën voor het vraagstuk tussen nu en drie jaar. In deze groep deelnemers zat inhoudelijke ervaring, transitiekennis, IT-kennis, kennis van de Omgevingswet en inbreng vanuit andere werkvelden zoals het sociaal domein en personeelszaken. Een samenvatting van deze dag is opgenomen in bijlage 5.

In de maanden augustus en september besprak de Taskforce alle maatregelen. Een aantal maatregelen is uit de eerste groslijst van de brainstormsessie gehaald vanwege dubbelingen en als deze juridisch of organisatorisch onhaalbaar waren. Uiteindelijk zijn 36 maatregelen behandeld, waarbij de mogelijke risico's voor de omgevingskwaliteit en de juridische-, financiële en bestuurlijk risico's zijn besproken. Bij 19 maatregelen concludeerde de Taskforce een middel tot hoge haalbaarheidsinschatting. Deze maatregelen zijn verder uitgewerkt in uren-efficiency om zodoende de maatregel te kwantificeren. Ook is het jaar van invoering van de betreffende maatregel in de periode 2020 tot en met 2022 vermeld.

Als er bij een maatregel geen sprake was van uren-efficiency is deze maatregel niet verder verwerkt in een maatregelenpakket van de Taskforce. De maatregelen met een lage haalbaarheidsinschatting zijn niet verder uitgewerkt door de Taskforce. Het werkdocument met alle uitgewerkte en niet uitgewerkte maatregelen is opgenomen in bijlage 6.

Hoofdstuk 2: Van maatregelen naar drie maatregelenpakketten

2.1 Inleiding

De Taskforce heeft 19 maatregelen met een middel en hoge haalbaarheidsinschatting opgepakt en verder uitgewerkt naar een mogelijk urenrendement. Dit resulteerde in 8 maatregelen die volgens de Taskforce kunnen bijdragen aan het verkleinen van het gestelde capaciteitsvraagstuk. De maatregelen zijn onderverdeeld in een drietal maatregelenpakketten.

Het maatregelenpakket 1 bevat maatregelen die vallen binnen de werkingssfeer van de omgevingsdiensten. Met deze maatregelen kunnen de omgevingsdiensten direct aan de slag gaan en hebben betrekking op het anders en hiermee efficiënter uitvoeren van werkprocessen en werkverdeling. Dit kan prima aansluiten bij de invoering van de Omgevingswet. In het maatregelenpakket 2 en het maatregelenpakket 3 beschrijft de Taskforce de maatregelen met beleidskeuzen voor de provincie en gemeenten. Het verschil tussen deze twee maatregelenpakketten is de risico inschatting door de Taskforce van deze beleidskeuzen. Bij het maatregelenpakket 2 ziet de Taskforce lage risico's voor de omgevingskwaliteit en lage juridische-, financiële en bestuurlijke risico's. Bij de maatregelen in het maatregelenpakket 3 voorziet de Taskforce wel risico's voor deze aspecten. De maatregelenpakketten sluiten elkaar overigens niet uit, maar zijn complementair aan elkaar en kunnen dus gecombineerd worden. Voor de volledigheid vermelden wij dat de Taskforce het doorgaan op de huidige voet niet heeft uitgewerkt. Dan worden er namelijk geen maatregelen getroffen, continueren de diensten de huidige werkwijzen en doen de provincie en de gemeenten geen aanpassingen aan hun uitvoeringsbeleid. Onderaan de streep zou dat betekenen dat alleen de werving en selectie voor nieuwe extra medewerkers voor de werkzaamheden wordt opgestart.

2.2 Maatregelenpakket 1: direct aan de slag met maatregelen

In de opzet van dit pakket is het direct kunnen implementeren van de maatregelen door de omgevingsdiensten het uitgangspunt: ga direct aan de slag met de maatregelen die vallen binnen de verantwoordelijkheid, de werkprocessen en de invloedssfeer van de omgevingsdiensten zelf. Deze maatregelen zijn opgenomen in tabel 1.

Tabel 1: Aan de slag met deze maatregelen

Maatregel en korte toelichting	Uren-efficiency per jaar	Jaar van uitvoering
Pas de werkprocessen van agrarische vergunningverlening aan door een duidelijke scheiding van administratief, technisch en vergunningverlener. De vergunningverlener is belast met (alleen) inhoudelijk de vergunningverlening. In de uitwerking van deze maatregel pleiten wij voor een specialistische inzet daar waar dat mogelijk is. In de aanpassing van het werkproces adviseren te kiezen voor een goed georganiseerd vooroverleg tussen de diensten en de aanvragers en hun adviseurs.	600	2020
	1.800	2021
Kijk naar een andere organisatorische invulling met casemanagers, projectleider of specifieke adviseurs die niet (ook) agrarisch vergunningverlener zijn. De vergunningverlener kan dan zijn specifieke rol volledig uitvoeren en wordt niet belast met overige taken. Dit is voor medewerkers een verschuiving van werk maar levert wel efficiencywinst op. In de uitwerking wel aandacht houden voor de achterblijvende werkzaamheden.	1.800	2020
Pas de werkprocessen van het intrekken van Wabo vergunningen aan door duidelijke scheiding administratief en de medewerker die inhoudelijk het intrekkingsverzoek behandelt. Investeer in contact met vergunninghouder om bezwaren op intrekking te voorkomen	6.500	2020
Verschuif binnen de omgevingsdiensten medewerkers met agro-expertise die op ander werkveld zitten tijdelijk naar agro-VTH. Of onderzoek de verschuiving van industriële vergunningverlening naar vergunningverlening agrarisch Wabo en Wnb. In de uitwerking wel aandacht houden de achterblijvende werkzaamheden.	Geen rendement maar wel meteen een medewerker inzetbaar met kennis van vergunningverlening en snellere opschaling naar agrarische vergunningverlening	2020

2.3 Maatregelenpakket 2: beleidskeuzen met een lage risico-inschatting

In het maatregelenpakket 2 zijn de maatregelen opgenomen die vallen binnen de beslissingsbevoegdheid van de directeurs van de diensten maar vragen wel om een bestuurlijk standpunt. Volgens de Taskforce hebben de voorgestelde maatregelen geen noemenswaardig risico ~~geven~~ voor de omgevingskwaliteit, de juridische aspecten, de financiële aspecten of de beleidsuitgangspunten. Deze 2 maatregelen zijn opgenomen in tabel 2.

Tabel 2: maatregelen die vragen om een bestuurlijk standpunt en een verwacht laag risico hebben

Maatregel en korte uitwerking	Uren-efficiency per jaar	Jaar van uitvoering
De initiatiefnemers en hun adviseur dienen bij de aanvraag een (ingevuld) format van een conceptvergunning in. Het bevoegde gezag kan zo de rol als beoordelaar nemen en is niet/minder belast met het verwerken van algemene gegevens (zoals dieraantallen, stalsystemen, NAW gegevens en dergelijke) Bedrijven en adviseurs die hun zaken in het format goed gemotiveerd hebben, kunnen hierdoor sneller een vergunning krijgen.	4.000	2020
	6.000	2021
De omgevingsdiensten neem geen nieuwe opdrachten buiten het primaire proces aan, waarbij de uitvoering komt te liggen bij medewerkers die belast zijn met agrarische VTH taken. Kies voor bewust opdrachtgever- en opdrachtnemerschap van alle betrokken partijen!	Geen rendement maar geen extra werk voor de agrarische vergunningverlening in de piekperiode van 2020 - 2022	2020

2.4 Maatregelenpakket 3: beleidskeuzen met een middel/hoge risico-inschatting

In het maatregelenpakket 3 beschrijft de Taskforce de maatregelen met beleidskeuzen met een (geschat) risico voor de omgevingskwaliteit, de juridische aspecten, de financiële aspecten of de beleidsuitgangspunten. In dit pakket 3 zijn maatregelen opgenomen die een bestuurlijk standpunt vragen als vertrekpunt voor de nadere uitwerking door de omgevingsdiensten. Na deze besluitvorming kunnen de omgevingsdiensten hun werkproces verder inrichten en zo komen tot het optimaliseren van de werkprocessen.

Tabel 3: maatregelen die vragen om een bestuurlijk standpunt en een verwacht middel of hoog risico hebben

Maatregel en korte uitwerking	Risico-inschatting [middel of hoog]	Beheersmaatregelen	Uren-efficiency per jaar	Jaar van uitvoering
De aanvragen om omgevingsvergunning (milieudeel) globaal toetsen als aannemelijk is dat emissies afnemen en onder de norm ligt → risicogerichte vergunningverlening	<u>Middel risico voor omgeving:</u> door de keuze in toetsing kan er risico ontstaan voor de omgevingskwaliteit op een aantal milieuaspecten; wellicht wordt er meer milieuruimte in voorschriften mogelijk gemaakt dan aangevraagd wordt. <u>Middel juridisch risico:</u> er is een grotere kans op een onderdeel missen in de toetsing. De vergunning is kwetsbaarder bij bezwaar- en beroepsprocedures. <u>Middel bestuurlijk risico:</u> bij gevoelige dossiers kan deze aanpak negatief uitstralen naar de omgeving.	- bij risicogerichte vergunningverlening goede en concrete afspraken voor een 'tweede lezer' / kwaliteitscontrole / omgevingscan. - via intervisie kijken naar het streven van uniforme werkwijzen door medewerkers en diepte van toetsing - Bij de uitgebreide procedures bestaat na een zienswijze de mogelijkheid in het definitieve besluit nog iets te herstellen.	1.250	2021

Formele beoordeling op ontvankelijkheid en toetsing van de aanvraag na investeren in vooroverleg. Maximaal 1x vragen om aanvullingen, daarna een besluit nemen (buiten behandeling laten, weigeren of vergunnen). <i>Bij deze manier van het behandelen van aanvragen in het kader van Vnb is dit al een bewezen werkwijze.</i>	<u>Middel juridisch risico:</u> er kunnen situaties zijn dat de aanvrager en adviseur de aanvraag wel ontvankelijk vinden. Dat kan leiden tot vertraging of een bezwaarprocedure. <u>Hoog bestuurlijk risico:</u> Wij willen initiatiefnemers vanuit een klantgerichte overheid benaderen en faciliteren. Door maar maximaal 1 keer te vragen om aanvullingen en dan een besluit nemen kan hiermee botsen.	Communiceren over deze werkwijze en organiseren van bijeenkomsten tussen omgevingsdiensten, adviseurs en sector over samenwerking en verwachtingen van kwaliteit van het werk; betrek hier ook de ondersteuningsloketten	450	2021
Agrarische meldingen Activiteitenbesluit niet meer inhoudelijk beoordelen; alleen bewijs van ontvangst verstrekken en archiveren.	<u>Middel risico voor de omgeving:</u> Gemelde situaties kunnen ook betrekking hebben op grote wijzigingen die nog niet gemeld kunnen worden. <u>Middel financieel risico:</u> Mogelijk op termijn extra toezicht door afname van de kwaliteit van de meldingen. <u>Middel bestuurlijk risico:</u> Er kunnen meldingen gepubliceerd worden die in strijd zijn met de regels.	- In de reactie op de melding een clausule opnemen waarmee de schijn van instemming wordt voorkomen; - Extra informatieblad over agrarische melding maken met tips voor voldoende gegevens.	13.000	2020
Het combineren van toezicht met vergunningverlening: Zorg dat de toezichthouder bij de controle informatie verstrekt over het indienen van een melding / vergunningaanvraag en de bijbehorende stukken.	<u>Middel financieel risico:</u> toezichthouders zullen hierdoor extra werk en dus meer uren nodig hebben	Wettelijk is vastgelegd dat er een duidelijke scheiding is tussen vergunningverlening en toezicht. De toezichthouder moet zich er van bewust zijn dat hij geen adviseur is, maar enkel helpt met het geven van informatie	6.000	2020
Later ambtshalve actualiseren BBT bij IPPC bedrijven gedurende de komende 3 jaar. Bestaande vergunningen van IPPC-bedrijven moeten binnen 4 jaar na 21 februari 2017 geactualiseerd zijn.	<u>Middel bestuurlijk risico:</u> Nederland kan door de EU worden aangesproken op de plicht om bepaalde typen bedrijven te moderniseren aan de hand van Europese milieueisen. Dit kan ertoe leiden dat het Rijk gemeenten aanspreekt op achterblijvende actualisatie van vergunningen.	Bestuurlijk kenbaar maken dat deze keuze is gemaakt	500	2020

Hoofdstuk 3: Adviesaanpak met aanbevelingen van ambtelijke Taskforce

3.1 Inleiding

Dit hoofdstuk bevat het advies van de ambtelijke Taskforce en levert daarmee een bijdrage om het capaciteitsvraagstuk bij de omgevingsdiensten te verkleinen, de transitie van de veehouderij te blijven ondersteunen en toch recht te doen aan de onderliggende milieudoelen. De Taskforce geeft in het advies aan waar de organisatorische mogelijkheden liggen en werkprocessen geoptimaliseerd kunnen worden. Ook benoemt de Taskforce enkele maatregelen die een bestuurlijk standpunt vragen voor nadere uitwerking door de omgevingsdiensten.

Om de voorgestelde maatregelen binnen het totale vraagstuk te positioneren heeft de Taskforce een relatie gelegd met de werkzaamheden voor de vier belangrijkste ontwikkelingen in het kader van de versnelling van de transitie van de veehouderij in uren en de voorgestelde maatregelen in uren (mogelijke efficiencywinst). Door dit te koppelen aan het inzetten van de huidige capaciteit en de vrijval van bestaand werk de komende drie jaar ontstaat een eerste beeld van de noodzakelijk, nog te werven, capaciteit in fte voor de omgevingsdiensten in de periode 2020 - 2022. Het advies sluit af met aanbevelingen en belangrijke aandachtspunten in de uitwerking door de verschillende partijen in het proces van de nadere uitwerking en implementatie.

3.2 Direct aan de slag door de omgevingsdiensten: maatregelenpakket 1

De Taskforce adviseert de omgevingsdiensten met de maatregelen in de paragraaf 2.2 direct aan de slag te gaan en zorgvuldig te gaan implementeren. De Taskforce benadrukt dat het implementeren plaatsvindt door werkgroepen met deelnemers van binnen en buiten de omgevingsdiensten. Dit kan per maatregel of met een logische combinatie van meerdere maatregelen. De maatregelen hebben vooral betrekking op organisatorische- en personele maatregelen met de nadruk op de optimalisatie van de werkprocessen en de organisatie van de agrarische vergunningverlening.

Er is door de Taskforce gekeken naar de werkorganisaties en de vergunningprocessen van vooroverleg tot en met vergunningverlening bij het Wabo-deel en het Wnb deel. De Taskforce ziet optimalisatiemogelijkheden bij de volgende elementen:

1. Zorg voor een duidelijke scheiding tussen administratieve -, technische- en vergunnings-werkzaamheden bij het Wabo deel.
2. Investeer in het vooroverleg met de meeste vergunning-aanvragers en hun adviseurs bij Wabo en Wnb. Wij beseffen dat dit in het begin van de procedure leidt tot meer uren, maar de Taskforce is overtuigd van de meerwaarde van dit overleg en dat hiermee uiteindelijk de procedures (gemiddeld) met minder uren mogelijk zijn.
3. Kijk naar een andere organisatorische invulling met casemanagers, projectleider of specifieke adviseurs die niet (ook) agrarisch vergunningverlener zijn. De vergunningverlener Wabo kan dan zijn specifieke rol volledig uitvoeren en wordt niet belast met overige taken.
4. Het proces van het intrekken van Wabo vergunningen verdient volgens de Taskforce extra aandacht. Vooral door de verwachting van het aantal stoppende bedrijven de komende periode. Zorg voor een duidelijke scheiding tussen administratieve ondersteuning en de medewerkers die inhoudelijk het intrekkingverzoek behandelen. Vanwege de bezwaarmogelijkheden adviseren wij ook hier te investeren in de informatievoorziening met vergunninghouder om bezwaren op intrekking te voorkomen.

De Taskforce vraagt bij dit maatregelenpakket nog aandacht van de omgevingsdiensten voor het verschuiven binnen de diensten van de medewerkers met agro-expertise of industriële vergunningverleners (tijdelijk) naar agrarisch VTH, zodat bij het aanvullen van de capaciteit voor de agrarische vergunningverlening al medewerkers met kennis en ervaring van vergunningverlening of de

agrarische sector voorhanden zijn. Dit leidt (uiteraard) tot een tekort van capaciteit bij de industriële vergunningverlening maar kan wel bijdragen aan het optimaal inzetten van medewerkers met kennis van zaken. Deze maatregel is niet in efficiencywinst concreet uit te drukken.

3.3 Bestuurlijk standpunt bepalen: maatregelen uit maatregelenpakket 2 en 3

De Taskforce heeft maatregelen uitgewerkt met beleidskeuzes voor de provincie en de gemeenten. Voor deze beleidskeuzes is een inschatting gemaakt van het risico voor de omgevingskwaliteit, het risico voor de juridische- en financiële aspecten en een mogelijk bestuurlijk risico. In aansluiting op de inschatting van de risico's zijn ook beheersmaatregelen voor de betreffende risico's benoemd.

In deze paragraaf zijn maatregelen opgenomen die een bestuurlijk standpunt vragen als vertrekpunt voor de nadere uitwerking door de omgevingsdiensten. Na de besluitvorming hierover kunnen de omgevingsdiensten hun organisatie verder inrichten en zo komen tot het optimaliseren van hun werkprocessen. De Taskforce benadrukt dat de voorgestelde maatregelen in de paragrafen 2.3 en 2.4 vooral hun efficiency behalen als Brabant breed en regionaal dezelfde bestuurlijke keuzes worden gemaakt. De drie omgevingsdiensten kunnen dan gezamenlijk met hun opdrachtgevers werken aan een uniforme werkwijze en een gestroomlijnd agrarische vergunningenproces dat een bijdrage levert aan de versnelling van de transitie van de veehouderij.

Maatregel voor de bestuurlijke Taskforce met een lage risico-inschatting

De Taskforce adviseert de bestuurlijke Taskforce de onderstaande maatregel op te laten pakken en verder te laten uitwerken door de omgevingsdiensten. De maatregel levert een substantiële bijdrage aan de jaarlijkse efficiencywinst en er is volgens de Taskforce geen noemenswaardig risico voor de omgevingskwaliteit, de juridische aspecten, de financiële aspecten of de beleidsuitgangspunten van de provincie en de gemeenten.

De Taskforce ziet vooral optimalisatiemogelijkheden bij het indienen van een aanvraag én een ingevuld format van een conceptvergunning Wnb en Wabo door de aanvragers en hun adviseur:

1. De initiatiefnemers en hun adviseur dienen bij de aanvraag een ingevuld format van een conceptvergunning in. Het bevoegde gezag kan zo de rol als beoordelaar nemen en is niet/minder belast met het verwerken van algemene gegevens (zoals dieraantallen, stalsystemen, NAW gegevens en dergelijke). Bedrijven en adviseurs die hun zaken in het format goed gemotiveerd hebben, kunnen hierdoor sneller een vergunning krijgen. De Taskforce stelt voor in 2020 deze maatregel bij Wnb te starten en in 2021 verder te optimaliseren en de ervaringen mee te nemen in de uitwerking bij Wabo vanaf 2021. Voor het Wabo deel heeft de Taskforce nog geen rendement in uren geteld. Onderzoek bij dit onderdeel ook de administratieve ondersteuning bij de vergunningverlening Wnb en de technische mogelijkheden om gegevens tussen aanvraag en vergunning Wnb te koppelen. De Taskforce kreeg de indruk dat door de ervaringen uit het verleden met grote aantallen vergunningaanvragen het werkproces bij Wnb overigens al grotendeels geoptimaliseerd is.

De Taskforce vraagt bij de bestuurlijke Taskforce nog aandacht voor het bewust opdrachtgeverschap van de provincie en de gemeenten maar ook voor een duidelijke opdrachtnemersrol door de omgevingsdiensten. De Taskforce adviseert de extra agrarische opdrachten buiten het primaire proces die gedurende het jaar verstrekt en uitgevoerd worden bewust met elkaar te bespreken. Deze jaarlijks terugkerende extra opdrachten (naast de werkprogramma's) kosten namelijk meerwerk bij de medewerkers die al belast zijn met agrarische VTH taken in het kader van de versnelling van de transitie van de veehouderij. Deze maatregel levert geen daadwerkelijk rendement op, maar zorgt dan ook niet voor extra werk in het primaire proces bij de agrarische VTH taken.

Maatregelen voor de bestuurlijke Taskforce met een risico-inschatting van een middel en hoog risico

De Taskforce adviseert de bestuurlijke Taskforce de onderstaande maatregelen op te laten pakken door de omgevingsdiensten en te laten uitwerken. Deze maatregelen leveren stuk voor stuk een substantiële bijdrage aan de jaarlijkse efficiencywinst. De maatregelen hebben wel een mogelijk (geschat) risico voor de omgevingskwaliteit, de juridische aspecten, de financiële aspecten of de beleidsuitgangspunten van de provincie en de gemeenten. Er zijn echter beheersmaatregelen te nemen die de risico's tot een acceptabel niveau kunnen reduceren.

Er is door de Taskforce gekeken naar de vergunningprocessen van vooroverleg tot en met vergunningverlening bij het Wabo-deel en het Wnb deel. De Taskforce ziet vooral optimalisatiemogelijkheden bij de volgende elementen:

1. De aanvragen om vergunning Wabo globaal toetsen als aannemelijk is dat emissies afnemen en onder de norm ligt → kiezen voor de uitwerking van risicogerichte vergunningverlening als aannemelijk is dat de emissie afnemen en onder de normen blijft.
2. De aanvraag om vergunning Wabo maximaal 1 keer laten aanvullen door aanvrager en hun adviseurs. Bij de behandeling van aanvragen in het kader van Vnb is dit al een bewezen werkwijze → kiezen voor de uitwerking van het investeren in een goede vooroverlegsituatie tussen aanvrager en omgevingsdienst met het uitgangspunt dat de aanvraag maximaal 1 keer mag worden aangevuld.
3. Agrarische meldingen Activiteitenbesluit niet meer inhoudelijk beoordelen of de gemelde situatie aan de milieuregels voldoet. Een nadere beoordeling van een melding voegt niets extra's toe aan de gemelde milieusituatie. De milieuvoorschriften zijn bekend voor de activiteiten en (later) een prima uitgangspunt voor de toezichthouder.

De Taskforce vraagt bij de bestuurlijke Taskforce nog aandacht voor de maatregel over het later ambtshalve actualiseren best beschikbare technieken (BBT) bij IPPC bedrijven gedurende de komende 3 jaar terwijl bestaande vergunningen van IPPC-bedrijven binnen 4 jaar na 21 februari 2017 moeten zijn geactualiseerd. Dit is geen maatregel die direct invloed heeft op de vier belangrijkste ontwikkelingen, maar een kleine capaciteit van jaarlijks 525 uur voor de komende drie jaar 'vrijspeelt' voor de inzet bij het verkleinen van het capaciteitsvraagstuk.

3.4 De concrete uitwerking van de maatregelen en nog noodzakelijke capaciteitsuitbreiding

De werkzaamheden voor de drie Brabantse omgevingsdiensten komen overeen met 282.895 uur over de periode 2020 tot en met 2022. In termen van formatieplaatsen spreken we dan over 210 fte, voor zowel de taken die de diensten doen voor het bevoegde gezag provincie als gemeenten in die periode. Gemiddeld betekent met 70 fte per jaar noodzakelijke capaciteit voor de drie diensten. Daarbij ligt de nadruk voor de diensten op de agrarische vergunningverlening op basis van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) en de Wet natuurbescherming (Wnb). Als de werkzaamheden worden uitgesplitst naar de provinciale werkzaamheden voor de Wnb en de gemeentelijke werkzaamheden voor de Wabo betekent dit 135.300 uur voor de provincietaken en 147.595 uur voor de gemeentetaken.

Urenrendement van de maatregelen

Bij het invoeren van de 8 maatregelen die Taskforce uiteindelijk adviseert is er voor de periode 2020 – 2022 door de maatregelen een reductie te realiseren voor de omgevingsdiensten op de provincietaak van 16.000 uur en voor de gemeentetaak van 61.700 uur.

Vrijval van bestaand werk in de periode 2020-2022

Op basis van navraag en analyses bij de omgevingsdiensten, onder andere gebaseerd op informatie uit het project Intensivering Toezicht veehouderij (ITv) wordt er vanuit gegaan dat de reguliere werkzaamheden in de periode 2020-2022 met circa 75% zullen afnemen. De realiteit is namelijk dat er bedrijven stoppen en geen vergunning meer aanvragen. Dat is circa 15% van de genoemde 75%. Daarnaast combineren

bedrijven de komende periode hun aanvragen om omgevingsvergunning (Wabo) en Wet natuurbescherming (Wnb) vanwege de versnelde transitie met de door hunzelf geplande bedrijfsveranderingen, zodat er minder autonome aanvragen zijn in dezelfde periode. Hiervoor is de schatting gemaakt dat dat 60% is. Dit nemen wij op als vrijval in het bestaand werk voor de beschikbare capaciteit. Als we deze 75% reductie relateren aan de agrarische formatie van de drie omgevingsdiensten van in totaal 48 fte rekenen we met een afnamereductie van capaciteit in de periode 2020-2022 van jaarlijks 36 fte. Voor drie jaar betekent dat 108 fte. In tabelvorm heeft dit de onderstaande uitwerking. Voor de uitgebreide uitwerking wordt verwezen naar bijlage 7.

Tabel 4: Uitwerking voor noodzakelijk te werven capaciteit voor drie jaar

Werkzaamheden voor de omgevingsdiensten	Provincietaken Wnb [uren]	Provincietaken Wnb [fte]	Gemeentetaken Wabo [uren]	Gemeentetaken Wabo [fte]	Totaal
Werkzaamheden in de periode 2020-2022	135.500	100	147.595	110	210
Verwachte reductie van de maatregelen voorgesteld door de Taskforce	16.000	12	61.700	46	58
Vrijval van bestaande formatie in fte voor de periode 2020-2022	-	49	-	59	108
Noodzakelijk te werven capaciteit voor de periode 2020 – 2022 (3 jaar)	-	39	-	5	44

- Uitgaande van 1.350 productieve uren/jaar voor een volledige fte

3.5 Aanbevelingen en aandachtspunten in de uitwerking

De Taskforce heeft nog een aantal aanbevelingen voor het vervolg en vraagt met klem aandacht voor de volgende aspecten bij de uitwerking van de aanpassingen van de werkprocessen en het invoeren van veranderende werkwijzen bij de drie omgevingsdiensten in het proces van de versnelling van de transitie van de veehouderij:

- ✓ Aangezien de Bestuurlijke Taskforce geen formele bevoegdheden heeft, dient het (eind)rapport ter vaststelling te worden voorgelegd aan een bestuursorgaan. De Taskforce vindt het voor de hand liggen om dit, per omgevingsdienst, via het Algemeen Bestuur te laten lopen. Vanuit de Ambtelijke Taskforce roepen we de directeurs op om over dit onderwerp eenduidige en identieke stukken op te laten stellen voor de AB-vergaderingen.
- ✓ De Taskforce adviseert de gemeenten de omgevingsdiensten bij (agrarische) vergunningverlening onder mandaat te laten werken. Over heel Brabant gezien heeft 75% van de gemeenten het toezicht volledig gemandateerd aan een omgevingsdienst. Voor vergunningverlening en handhaving is het beeld zeer wisselend. Door de Taskforce is onderzocht wat de besparing in uren voor de diensten kan zijn, maar het uitwerken van 'onder mandaat' werken en het daadwerkelijk invoeren het komend jaar kost meer tijd dan het oplevert voor het verkleinen van het capaciteitsvraagstuk voor de periode 2020 - 2022. De Taskforce ziet hier echter wel kansen voor de toekomst en een enorme besparing dat documenten niet steeds op en neer gaan!

- ✓ Naast extra taken voor de omgevingsdiensten krijgen gemeenten zelf óók te maken met extra opgaven zoals bestemmingsplanwijzigingen, extra bouwaanvragen en mogelijk beroep op het sociaal domein. Wij stippen deze gemeentelijke werkzaamheden aan om zo een beeld te geven van deze gemeentelijke werkzaamheden en consequenties. We wijzen de gemeenten op de volgende, mogelijk toenemende, werkzaamheden als gevolg van de transitie van de veehouderij:
 - Bestemmingsplanwijzigingen
 - Gebiedsgerichte aanpak / beleidskeuzes voor het buitengebied
 - Aanvragen om omgevingsvergunning bouwdeel / Ruimtelijke Ordening
 - Toetsing brandveiligheid bij aanvragen om omgevingsvergunning bij de aanscherping van eisen van brandveiligheid bij stallen
 - Toezicht buitengebied met onder andere de strijdigheid met de bestemmingsplannen
 - Ondermijning en criminaliteit bij leegstaande agrarische gebouwen
 - Meer sociale knelpunten binnen de agrarische achterban waar aandacht en begeleiding in samenwerking met ondersteuningsloketten voor nodig is. Wij vragen de gemeenten hier nadrukkelijk om aandacht voor de juiste begeleiding van deze groep
- ✓ De gemeenten worden geadviseerd te inventariseren wat er als gevolg van de transitie veehouderij op hen afkomt. Mogelijk is het ook nodig om hier extra capaciteit voor vrij te maken.
- ✓ Uit contacten met de GGD in het gebied van de ODZOB is een relatie gelegd met de GGD over de extra opgave aan die kant. Het verdient de aanbeveling de GGD actief te gaan betrekken bij dit vraagstuk zodat de volksgezondheid een volwaardige plek krijgt bij het vraagstuk van vergunningverlening en de versnelling van de transitie van de veehouderij.
- ✓ De Taskforce constateert dat er verbeteringen mogelijk zijn bij het verkrijgen van betrouwbare brongegevens zoals het daadwerkelijk aantal veehouderijen in Noord Brabant. We zien grote verschillen in (genoemde) aantallen bedrijven. De Taskforce adviseert niet alleen de bedrijven te blijven bezoeken in het kader van de ITv project maar ook het Brabants OmgevingsDatalab in te zetten om de fluctuaties in aantallen bedrijven in kaart te brengen en te houden.
- ✓ Zorg voor een plan van aanpak voor de verdere uitwerking en implementatie van elke maatregel binnen de omgevingsdiensten. In dit plan is zeker aandacht nodig voor het gezamenlijk optrekken van de drie omgevingsdiensten, de communicatie naar de medewerkers, het bespreken van de veranderkracht van de organisaties en het inzicht in de kosten voor de uitwerking en implementatie van de betreffende maatregelen. Het gaat niet alleen om aandacht voor de medewerker, het gaat om een koppeling met HR waarin gekeken wordt naar de werving-selectie van nieuwe medewerkers, de juiste mensen op juiste plekken, vitaal de goede dingen kunnen doen binnen een organisatie die daar oog voor heeft-/faciliteert en visie heeft op deze (interne) transitie. Dit is des te meer van belang omdat de bestaande organisaties een (substantiële) aanvulling kan krijgen van (tijdelijke) nieuwe medewerkers.
- ✓ Maak een goede analyse met voor de samenstelling van de werkgroepen voor de uitwerking van de maatregelen. De samenstelling van de werkgroepen is afhankelijk van de betreffende maatregel en hierbij verdient extra aandacht met voldoende kennis van de werkprocessen en durf om nieuwe werkwijzen te verkennen, uit te dragen en in te voeren.

- ✓ Integrale aanpak en samenwerking tussen en binnen omgevingsdiensten is een must! Vanwege de diverse datums met een resultaatverplichting in de Verordening natuurbescherming komen veel vergunningprocedures de komende drie jaar bij veehouderijen op gang. Dit is ongeveer 80% van de werkzaamheden. De initiatiefnemers c.q. aanvragers (lees veehouders) zullen echter hun ideeën en plannen naar verwachting integraal aanpakken voor hun bedrijf, zodat samenwerking tussen de drie omgevingsdiensten én tussen Wabo-vergunningverlening en Wnb-vergunningverlening een must is.
- ✓ Maak vanaf het begin de verbinding met de bedrijven, adviseurs en sector om maatregelen te bespreken en uit te werken met oog voor ieders verantwoordelijkheden en belangen. Dit wordt al gedaan bij de ondersteuningsloketten in Brabant. Deze loketten werken aan het vertrouwen tussen overheid en sector. Het loket heeft als doel om de veehouder te helpen zijn of haar keuze te maken. De nieuwe regels dwingen veehouders namelijk om op afzienbare termijn te investeren in moderne stallen. Veehouders moeten daardoor eerder dan ze hadden gedacht een beslissing nemen over hun toekomst. Een lastige en vaak ingrijpende beslissing die afhankelijk is van veel factoren zoals de huidige situatie van het bedrijf, het gezin, de omgeving of de visie van een gemeente. Daarom is er binnen de loketten een netwerk aan ondersteuners (gemeente, provincie, externe adviseurs, banken, lokale verenigingen). De omgevingsdiensten worden geadviseerd contacten met de Brabantse gemeenten te onderhouden en vanuit het VTH domein aansluiting te houden met de ontwikkelingen binnen de loketten op gemeentelijk niveau.
- ✓ Tot slot benadrukt de Taskforce dat de schets van het vraagstuk is opgesteld op basis van informatie van de omgevingsdiensten en hieraan gekoppelde inschattingen. Ondanks zorgvuldig gemaakte inschattingen en afstemming met deskundigen en ervaren partijen, wijzen wij erop dat de inschatting van de gevolgen een benadering blijft die afhankelijk is van veel onzekerheden en aannames. De aanpak van het stikstofvraagstuk is op dit moment nog niet kwantificeerbaar maar heeft wel de nodige effecten op zowel de korte-, middellange- en lange termijn. Daarnaast zullen Provinciale Staten in het vierde kwartaal van 2019 aan de hand van de interim – Omgevingsverordening een aantal belangrijke aanvullende afspraken en hiermee een aantal belangrijke datums voor de versnelling van de transitie van de veehouderij uit het Bestuursakkoord behandelen. Jaarlijkse, dan wel periodieke actualisatie op grond van belangrijke ontwikkelingen acht de Taskforce noodzakelijk voor de omgevingsdiensten de komende periode.

BIJLAGE 1: Bezetting en opdracht aan de Taskforce

Bezetting van de Taskforce

De ambtelijke Taskforce werkte samen met de bestuurlijke Taskforce onder leiding van de oud-gedeputeerde Peter van Vugt. Deze was ook voorzitter van de ambtelijke Taskforce, zodat hij samen met de projectleider van de ambtelijke Taskforce de samenwerking tussen beide onderdelen optimaal kon waarborgen.

Wie hebben zitting in de bestuurlijke Taskforce?

- De heer [REDACTED] Breda
- De heer [REDACTED] Landerd
- De heer [REDACTED] Bernheze
- De heer [REDACTED] Oisterwijk
- Mevrouw [REDACTED] Gemert-Bakel
- De heer [REDACTED] Laarbeek
- De heer [REDACTED] provincie Noord-Brabant

Wie zijn de deelnemers van de ambtelijke Taskforce?

- [REDACTED] (voorzitter)
- [REDACTED] (projectleider)
- [REDACTED] (ODBN)
- [REDACTED] (OMWB)
- [REDACTED] (ODZOB)
- [REDACTED] (Provincie Noord-Brabant)
- [REDACTED] – gemeente Asten

Taskforce aan het werk

Om het werk voor de agrarische vergunningverlening te kunnen uitvoeren is een ambtelijke Taskforce opgericht. De Taskforce stelt maatregelen voor die, het capaciteitsvraagstuk bij de omgevingsdiensten verkleinen, de transitie veehouderij ondersteunen en recht doen aan de onderliggende milieudoelen. De maatregelen moeten bijdragen aan een geoliede taakuitvoering van de omgevingsdiensten bij vooral agrarische vergunningverlening voor de korte termijn vanaf 2020. De Taskforce beperkt zich in eerste instantie tot het werk dat op de omgevingsdiensten af komt. De Taskforce is gevraagd concrete oplossingen verder te brengen naar een maatregelenpakket in scenario's en een voorkeurscenario ter bespreking in een bestuurlijke Taskforce. Dit ziet er als volgt uit:

1. Bedenk concrete en haalbare oplossingen:
 - a. die bijdragen aan de transitie van de veehouderij;
 - b. die recht doen aan de achterliggende milieudoelen;
 - c. die omgevingsdiensten in staat stellen haar VTH taken goed in te vullen.
2. Werk de oplossingen uit naar meerdere scenario's met maatregelen waarin bestuurlijke keuzes duidelijk zijn omschreven.
3. Geef vanuit de ambtelijke Taskforce een voorkeurscenario met maatregelenpakket die recht doet aan de bestuurlijke beleidsuitgangspunten en taken omgevingsdiensten.
4. Schets de risico's op het gebied van:
 - d. Omgeving / Milieu
 - e. Juridische aspecten
 - f. Financiële mogelijkheden
 - g. Bestuurlijke – en beleidsuitgangspunten

BIJLAGE 2: Versnelling transitie veehouderij

De Provincie Noord-Brabant maakt de laatste jaren werk van de versnelling van de transitie van de veehouderij. Hiervoor zijn op 7 juli 2017 belangrijke besluiten genomen door Provinciale Staten: wijzigingen van de Verordening natuurbescherming en de Verordening ruimte. Deze lijn wordt nu doorgezet. Het onlangs gepresenteerde bestuursakkoord 2019-2023 van de provincie Noord-Brabant stelt namelijk:

Om de kwaliteit van onze leefomgeving te verbeteren, zetten we het beleid voort om de uitstoot van schadelijke stoffen naar lucht, water en bodem terug te dringen. Het is van belang om de naleving van deze maatregelen te kunnen handhaven en de effecten van het beleid te kunnen monitoren. Om die reden zetten we de geïntensiveerde inspanningen op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving voort. Om de te verwachte piek in het aantal vergunningaanvragen voor stalaanpassingen in 2020 op te kunnen vangen, breiden wij tijdelijk de personele capaciteit uit. Ook het programma 'Intensivering toezicht veehouderij' zetten we voort. We ondersteunen gemeenten bij de uitvoering van de extra VTH-taken, mits die gemeenten het Bestand Veehouderij Bedrijven (BZV) actueel hebben en de BZV zichtbaar toepassen via de BZV-applicatie.

De nieuwe coalitie heeft in het bestuursakkoord 2019 -2023 met elkaar afgesproken maatwerk te willen leveren in het pakket aan maatregelen, mits het geprognostiseerde afname pad met betrekking tot de ammoniakemissies (en een doorkijk naar de totale stikstofdepositie) van jaar tot jaar wordt gerealiseerd. Een maatregel voor een (deel)sector die leidt tot toename van de ammoniakemissie (en daarmee voor de totale stikstofdepositie) wordt in beginsel binnen diezelfde (deel)sector, maar altijd binnen de veehouderij, opgevangen. In het bestuursakkoord zijn afspraken op hoofdlijnen gemaakt op dit thema. In de nadere uitwerking van het bestuursakkoord zijn de volgende aanvullende afspraken gemaakt met elkaar, die tijdens de bestuurlijke informatiebijeenkomst op 3 juli 2019 zijn benoemd:

1. We bevorderen deelname aan de warme sanering varkenshouderij mede door gerichte inzet van de Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte.
2. We vullen het instrumentarium aan met een regeling voor structuurversterking van de melkveehouderij (meer grond onder de melkveebedrijven) volgens de gedachte van kringlooplandbouw.
3. We onderzoeken de mogelijkheid van een uitzondering op de Verordening natuurbescherming voor stro (oisel) stallen.
4. Houders van vlees- en fokstieren krijgen een jaar uitstel van de data van de Verordening natuurbescherming.
5. Houders van geiten krijgen een jaar uitstel van de data van de Verordening natuurbescherming.
6. Houders van varkens en vleeskalveren die kiezen voor brongerichte technieken krijgen maximaal een half jaar uitstel voor het indienen van een vergunbare aanvraag.
7. We bevorderen de toepassing van nieuwe stalsystemen door inzet op voorlopige emissiefactoren en green deals.
8. Bedrijven die per 1 januari 2022 stoppen, hoeven onder voorwaarden geen vergunning aan te vragen.
9. Bedrijven die per uiterlijk 1 januari 2024 stoppen, hoeven onder aanvullende voorwaarden geen vergunning aan te vragen.
10. We passen de stalderingsregeling aan om een afname van de stikstofuitstoot te borgen.
11. We verlagen de stalderingswaarde bij herbestemming om sloop van lege stallen te bevorderen.

In de Statenmededeling van 18 juni (met kenmerk PS: 4543203) is een nadere uitleg gegeven van de meeste aanvullende afspraken in het bestuursakkoord, die veelal ook nog een besluit vragen van Provinciale Staten in het najaar 2019. In de Statenmededeling van 9 juli 2019 (met kenmerk PS: 4554413) over de PAS uitspraak van de Raad van State van 29 mei 2019 spreken GS over het (éénmalig) verlengen voor het indienen van een ontvankelijke aanvraag van 1 januari 2020 naar 1 april 2020 vanwege het tijdelijk niet kunnen toepassen van het rekenmodel Aerius.

BIJLAGE 3: Samenvatting relevante ontwikkelingen voor de transitie van de veehouderij en de gevolgen over 3 jaar

Ontwikkeling	doel	realisatie	Extra werkzaamheden	Inschatting van extra uren
Landelijk:				
Besluit emissiearme huisvesting en Stoppersregeling	Stallen aanpassen naar emissiearm of stoppen met activiteit varkenshouderij of pluimveehouderij	1-1-2020	Vergunningen Wabo	3.000
			Mer-beoordelingen	1.125
			Intrekkingen Wabo	12.000
			Vergunningen Wnb	3.800
			Intrekkingen Wnb	9.500
			Ontheffingen Wnb	1.125
			Totaal	30.550
Warme sanering varkenshouderij	Verbeteren kwaliteit leefomgeving in gebieden met hoge vee dichtheid door vrijwillige sanering en verduurzaming van blijvende veehouderijen	31-12-2020	Beoordeling vergunning & milieukundige beoordeling wijziging bestemmingsplan	960
			Intrekkingen Wabo	1.600
			Intrekking Wnb	1.900
			Ontheffingen Wnb	225
			Totaal	4.685
Provinciaal:				
Verordening natuurbescherming	Vermindering van de stikstofuitstoot op Natura 2000-gebieden	1-1-2022	Vergunningen / meldingen Wabo	90.000
			Mer-beoordelingen	33.750
			Vergunningen Wnb	114.000
			Totaal	237.750
Project intensivering Toezicht Veehouderijen	Uniforme inspecties van veehouderijen	31-12-2021	Vergunningen / meldingen Wabo	3.750
			Mer-beoordelingen	1.410
			Vergunningen Wnb	4.750
			Totaal	9.910
Raakvlakken:				
Verordening ruimte 2017	Behoud en bevordering van de ruimtelijke kwaliteit	doorlopend	beoordeling achtergrondbelasting geur / fijn stof	1.050 (per jaar)
VAB - beleid	Sloop, hergebruik of functieverandering vrijkomende agrarische bebouwing met oog op vitaliteit buitengebied	doorlopend	milieukundige beoordeling VAB-locatie	750 (per jaar)
Actualisatie vanwege BBT	Stallen van grotere veehouderijen zijn uitgerust met de best beschikbare technieken om verontreiniging te beperken	21-02-2021	Aanschrijvingen BBT	2.550
			Actualisatie BBT	5.600
			Totaal	8.150

De vier belangrijkste ontwikkelingen zorgen dus voor extra werkzaamheden die overeenkomen met **282.895 uur** over een periode van 3 jaar. Gemiddeld komt dat overeen met circa 72 fte elk jaar voor de periode 2020-2022.

Startnotitie Ontwikkelingen Brabantse Veehouderij

*Wat komt er in de jaren 2019-2023 aan extra VTH-taken af op
omgevingsdiensten?*

OMGEVINGSDIENST
ZUIDOOST-BRABANT

Vertrekpunt Taskforce, augustus 2019

Inhoudsopgave

INHOUD

1	Inleiding	3
2	Overzicht relevante ontwikkelingen en gevolgen	8
2.1	Belangrijkste ontwikkelingen en hun gevolgen	8
2.2	Benodigde capaciteit bij relevante ontwikkelingen	9
2.3	Overige ontwikkelingen	10
2.4	Consequenties	11
3	Toelichting ontwikkelingen en verantwoording capaciteit	12
3.1	Besluit emissiearme huisvesting en Actieplan ammoniak en stoppersmaatregelen	13
3.2	Warme sanering varkenshouderij	15
3.3	Verordening natuurbescherming	17
3.4	Project intensivering Toezicht Veehouderijen	19
3.5	Actualisatie in verband met BBT	20
3.6	Verordening ruimte	22
3.7	VAB-beleid	22
4	Overige ontwikkelingen	24
4.1	Actuele landelijke ontwikkelingen (tot 31-12-2024)	24
4.2	Regionale ontwikkelingen (tot 31-12-2024)	25
4.3	Toekomstige landelijke ontwikkelingen	28
4.4	Autonome ontwikkeling	29
5	Tijdslijn ontwikkelingen voor de veehouderijsector	31

1 INLEIDING

De provincie Noord-Brabant is een dichtbevolkte provincie en tevens de provincie met de meeste (intensieve) veehouderijen in Nederland. Dat zet het woon- en leefklimaat onder druk. Voor provincie en gemeenten was dat aanleiding voor aanvullend beleid op de landelijke regelgeving voor veehouderijen, zoals de gemeentelijke geurverordeningen en de provinciale verordeningen ruimte en natuurbescherming. Vooral de Verordening natuurbescherming van juni 2017 was richtinggevend in de Versnelling Transitie Veehouderij (VTV) en bevat duidelijke datums om deze versnelling te realiseren.

In deze startnotitie geven de omgevingsdiensten gezamenlijk een zo goed mogelijk beeld van de ontwikkelingen in de Brabantse veehouderij en een inschatting van de gevolgen voor de overheden. Het gaat hierbij voor de overheden om de extra VTH-taken boven op de autonome ontwikkelingen en de reguliere VTH-taken (huidige inzet).

Hoofdstuk indeling

Het hoofdstuk 2 geeft een overzicht van de relevante ontwikkelingen op het gebied van VTH en gevolgen tot en met 2023. Hieruit volgt dat er voor de jaren 2019, 2020 en 2021 een capaciteitsvraagstuk opgelost moet worden. De achtergrondinformatie over de ontwikkelingen in de veehouderij en de gemaakte doorvertaling voor de uitvoeringspraktijk bij de lokale overheden in Brabant komt in hoofdstuk 3 aan bod. Hoofdstuk 4 gaat in op overige ontwikkelingen die de ontwikkelingen binnen de agrarische sector direct dan wel indirect raken. In hoofdstuk 5 zijn de (mogelijke) ontwikkelingen in een tijdlijn weergegeven.

Gesprekspartners

Veehouders zullen de komende periode dan ook belangrijke keuzes moeten maken over hun toekomst: stoppen, doorgaan, omschakelen of eventueel nog een andere optie. Welke keuzes zij ook maken, bij de vervolgstappen krijgen zij altijd met de overheden te maken: provincie, gemeenten en omgevingsdiensten. Daarmee komt de komende periode ook veel af op die overheden. Bij (de bestuurders van) deze overheden is behoefte aan meer inzicht in de extra VTH-taken en werkzaamheden en de daarmee gepaard gaande extra personele inzet en kosten. Om te komen tot een zo realistisch mogelijke inschatting van de ontwikkelingen en de gevolgen ervan voor de uitvoeringspraktijk, heeft afstemming plaatsgevonden met vertegenwoordigers van de belangrijke partners in de provincie:

- de provincie Noord-Brabant als initiator van de VTV;
- een vertegenwoordiging van de gemeenten;
- de drie Brabantse omgevingsdiensten;
- de ODBN als uitvoerder voor de provincie van de vergunningverlening Wnb/Vnb;
- ZLTO als vertegenwoordiger van de veehouders (met ZLTO zijn uitsluitend de ontwikkelingen besproken, niet de gevolgen voor de overheden).

Recente ontwikkelingen

Bij het in beeld brengen van de ontwikkelingen voor de komende jaren de afgelopen maanden zijn er recente ontwikkelingen, die invloed hebben op de beeldvorming van de opdracht en de knelpunten. De laatste weken zijn vier ontwikkelingen belangrijk om te noemen waarbij de consequenties voor de transitie Veehouderij en het VTH domein kunnen wijzigen:

- Na de verkiezingen van 20 maart 2019 heeft de Provincie Noord-Brabant een nieuwe bestuursakkoord 2019-2023 'kiezen voor kwaliteit' – voor de brabanters van nu en de toekomst.
- De afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft op 29 mei 2019 op basis van de uitspraak van het Europese Hof van 7 november 2018 een uitspraak gedaan over de programmatische aanpak stikstof (PAS).
- De Eerste Kamer heeft 4 juni 2019 het wetsvoorstel Verwijdering asbest en asbesthoudende producten verworpen.
- Een mogelijke ontwikkeling waar nog geen duidelijkheid over is, zijn de aangespannen procedures van de ZLTO en het POV tegen het provinciaal landbouwbeleid dat op 7 juli 2017 van kracht is geworden. Dit kan grote gevolgen hebben voor de Verordening ruimte (Vr) en de Verordening natuurbescherming (Vnb).

Bestuursakkoord

Het bestuursakkoord geeft richting voor het VTH domein voor de komende jaren. In het Bestuursakkoord geeft de Provincie aan: "Om de kwaliteit van onze leefomgeving te verbeteren, zetten we het beleid voort om de uitstoot van schadelijke stoffen naar lucht, water en bodem terug te dringen. Het is van belang om de naleving van deze maatregelen te kunnen handhaven en de effecten van het beleid te kunnen monitoren. Om die reden zetten we de geïntensiveerde inspanningen op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving voort. Om de te verwachte piek in het aantal vergunningaanvragen voor stalaanpassingen in 2020 op te kunnen vangen, breiden wij tijdelijk de personele capaciteit uit. Ook het programma 'Intensivering toezicht veehouderij' zetten we voort. We ondersteunen gemeenten bij de uitvoering van de extra VTH-taken, mits die gemeenten het Bestand Veehouderij Bedrijven (BZV) actueel hebben en de BZV zichtbaar toepassen via de BZV-applicatie".

Tijdens de bestuurlijke informatiebijeenkomst op 3 juli zijn de volgende kernpunten door de Provincie benoemd:

- Besluiten over Versnelling Transitie Veehouderij 7 juli 2017 blijven van kracht;
- Maatwerk, mits afname ammoniakemissies worden gerealiseerd;
- Maatregel die leidt tot toename stikstofdepositie wordt binnen (deel)sector opgevangen;
- We leggen geen extra maatregelen op als doel wordt bereikt;
- We stellen middelen ter beschikking om de capaciteit tijdelijk uit te breiden voor de verwachte piek aan vergunningverlening Wet Natuurbescherming;
- Intensivering Toezicht veehouderijen zetten we door;
- We ondersteunen gemeenten, mits Bestand Veehouderijen (BZV) actueel is.

In het bestuursakkoord zijn afspraken op hoofdlijnen gemaakt op dit thema. In de nadere uitwerking van het bestuursakkoord zijn de volgende aanvullende afspraken gemaakt met elkaar:

1. We bevorderen deelname aan de warme sanering varkenshouderij mede door gerichte inzet van de Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte.

2. We vullen het instrumentarium aan met een regeling voor structuurversterking van de melkveehouderij (meer grond onder de melkveebedrijven) volgens de gedachte van kringlooplandbouw.
3. We onderzoeken de mogelijkheid van een uitzondering op de Verordening natuurbescherming voor stro (oisel) stallen.
4. Houders van vlees- en fokstieren krijgen een jaar uitstel van de data van de Verordening natuurbescherming.
5. Houders van geiten krijgen een jaar uitstel van de data van de Verordening natuurbescherming.
6. Houders van varkens en vleeskalveren die kiezen voor brongerichte technieken krijgen maximaal een half jaar uitstel voor het indienen van een vergunbare aanvraag.
7. We bevorderen de toepassing van nieuwe stalsystemen door inzet op voorlopige emissiefactoren en green deals.
8. Bedrijven die per 1 januari 2022 stoppen, hoeven onder voorwaarden geen vergunning aan te vragen.
9. Bedrijven die per uiterlijk 1 januari 2024 stoppen, hoeven onder aanvullende voorwaarden geen vergunning aan te vragen.
10. We passen de stalderingsregeling aan om een afname van de stikstofuitstoot te borgen.
11. We verlagen de stalderingswaarde bij herbestemming om sloop van lege stallen te bevorderen.

In de Statenmededeling van 18 juni (met kenmerk GS: 4528426 en PS: 4543203) is een nadere uitleg gegeven van de meeste aanvullende afspraken in het bestuursakkoord, die veelal ook nog een besluit vragen van Provinciale Staten in het najaar 2019. In de Statenmededeling van 9 juli 2019 (met kenmerk GS: 4543601 en PS: 4554413) over de PAS uitspraak van de Raad van State van 29 mei 2019 spreekt GS over het (éénmalig) verlengen van het indienen van een ontvankelijke aanvraag van 1 januari 2020 naar 1 april 2020 vanwege het tijdelijk niet kunnen toepassen van het rekenmodel Aerius.

PAS uitspraak Raad van State 29 mei 2019

De Afdeling heeft het gebruik van het PAS als kader voor toestemmingsbesluiten verboden. Dat heeft direct gevolgen voor het vaststellen van plannen, projecten én voor vergunningverlening, als die kunnen leiden tot de uitstoot van stikstofoxiden of ammoniak. Vergunningen of plannen die 'onherroepelijk' zijn, zijn hierop uitgezonderd, voor zover er geen sprake is van het weiden van vee. Een besluit is onherroepelijk wanneer er geen beroep is ingesteld of wanneer de beroepen tegen het besluit in een beroepsprocedure door de rechter ongegrond zijn verklaard (en geen beroep meer mogelijk is). De herbeoordeling moet daarom plaatsvinden voor deze plannen of projecten, waarvan uit een AERIUS-berekening is gebleken dat de depositie:

- onder de drempelwaarde van 0,05 mol N/ha/jaar blijft, of onder de grenswaarde van 1,00 mol N/ha/jaar (voor niet-melingsplichtige categorieën van initiatieven). De in het PAS gehanteerde drempelwaarden zijn volgens de Afdeling niet goed onderbouwd en mogen daarom niet langer worden gebruikt (zolang de onderbouwing niet is verbeterd), óf;

- binnen het PAS gemeld moest worden. Dit was het geval voor meldingsplichtige categorieën van initiatieven met een depositie groter dan 0,05 en kleiner dan of gelijk aan 1 mol N/ha/jaar, zolang er althans nog voldoende depositieruimte beschikbaar was, óf;
- groter is dan 1 mol N/ha/jaar (en dus binnen het PAS vergunningplicht) maar waarvan de vergunning nog niet onherroepelijk is. Dat is het geval wanneer tegen het besluit beroep is ingesteld.

De uitspraak heeft óók gevolgen voor het mogen beweiden en bemesten van gronden. Hiervoor gold tot voor kort een vrijstelling van de vergunningplicht. Als gevolg van de uitspraak moeten ook de gevolgen van deze activiteiten worden beoordeeld op mogelijke effecten voor Natura 2000-gebieden en moet hiervoor zo nodig een vergunning worden gevraagd. Ondanks de uitspraak is het (beperkt) mogelijk om plannen/projecten op korte termijn door te laten gaan. Uit herberekening van de stikstofdepositie, met een verbeterde versie van AERIUS die in de zomer wordt verwacht, moet dan blijken:

- dat er ook zonder drempelwaarde géén depositie wordt berekend, óf;
- dat door depositie van het initiatief de kritische depositiewaarden niet worden overschreden; dit is met name het geval wanneer de Natura 2000-gebieden weinig gevoelig zijn of wanneer de stikstofuitstoot uit andere bronnen relatief klein is, óf;
- dat door aanpassing van plannen of projecten de emissies van stikstofoxiden en/of ammoniak ten opzichte van een reeds verleende natuurtoestemming afnemen, waardoor effecten op Natura 2000-gebieden kunnen worden uitgesloten;
- andere mogelijkheden zijn:
 - ✓ onderzoeken van mogelijkheden om de uitstoot te verkleinen, bijvoorbeeld in voorschriften van plannen of door het stellen van scherpere emissie-eisen / bronmaatregelen;
 - ✓ onderzoeken van mogelijkheden om te 'salderen' met als doel de totale emissie per saldo niet te laten toenemen;
 - ✓ aantonen dat afdoende mitigerende maatregelen worden getroffen om de gevolgen van de toename van de depositie tegen te gaan;
 - ✓ een ADC-procedure, voor plannen of projecten met 'significante effecten'. Er moet dan worden aangetoond dat alternatieven ontbreken, dat er sprake is van een 'dwingende reden van groot openbaar belang' en ook dat er eerst voldoende compensatie heeft plaatsgevonden.

Verwerpen asbestregelgeving Eerste Kamer

De Eerste Kamer heeft 4 juni het asbestdakenverbod verworpen. Er komt nu geen wettelijke grondslag voor het verbod en het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat kan de invoeringsdatum van het asbestdakenverbod ook niet in een AMvB regelen: het verbod is van de baan. De staatssecretaris van IenW heeft laten weten na het zomerreces met betrokken partijen in gesprek te willen en voor het eind van dit jaar met een vervolgplan te komen. De VNG doet mee aan dit gesprek om met het Rijk te bepalen hoe gemeenten hun inwoners kunnen ondersteunen en faciliteren bij de sanering. Mogelijkheden zijn het

ongewijzigd blijven inzetten op de versnellingsaanpak, een lichte koersverandering en inzetten op stimulering, of geheel stoppen met de inzet. Op dit moment nemen we de extra werkzaamheden voor de uitvoering van de asbestregelgeving niet mee in deze analyse.

Afbakening

In deze notitie gaan we in hoofdstuk twee en drie in op de belangrijkste ontwikkelingen. Daarbij benoemen wij in eerste instantie de vier belangrijkste ontwikkelingen die de werkzaamheden van de omgevingsdiensten direct treffen in het kader van de Versnelling Transitie Veehouderij. Deze ontwikkelingen zijn ook uitgewerkt (in paragraaf 3.1 t/m 3.4) in extra taken en uren voor de omgevingsdiensten:

1. Besluit emissie arme huisvesting en Actieplan Ammoniak en stoppersmaatregelen
2. Warme sanering varkenshouderij
3. Verordening natuurbescherming
4. Project intensivering toezicht veehouderijen

Daarnaast zijn in deze notitie ook een aantal belangrijke agrarische ontwikkelingen geschetst (in paragraaf 3.5 t/m 3.7) die de bovengenoemde ontwikkelingen raken en zeker aandacht nodig hebben omdat dit ook (extra) werkzaamheden voor de komende drie jaar zijn voor de omgevingsdiensten, provincie en gemeenten:

- Verordening ruimte
- VAB beleid
- Actualisatie in verband met Best Beschikbare Technieken

Het betreft het globaal in beeld brengen van de te verwachten ontwikkelingen en gevolgen voor de VTH-uitvoering (inclusief specialistische en juridische ondersteuning). Dit gebeurt op basis van informatie van de omgevingsdiensten en hieraan gekoppelde inschattingen. Ondanks zorgvuldig gemaakte inschattingen en afstemming met deskundige en ervaren partijen, wordt erop gewezen dat de inschatting van de gevolgen een benadering blijft, die afhankelijk is van veel onzekerheden en aannames. En van ontwikkelingen, bijvoorbeeld op het gebied van wet- en regelgeving, die nu nog niet zijn te voorzien. Er is uitgegaan van een periode tot en met 2023. Met de jaren wordt de onzekerheid echter steeds groter. Jaarlijkse actualisatie, dan wel periodieke actualisatie op grond van belangrijke ontwikkelingen is wenselijk.

2 OVERZICHT RELEVANTE ONTWIKKELINGEN EN GEVOLGEN

Tabel 1 geeft op hoofdlijnen de relevante ontwikkelingen en de gevolgen ervan voor de uitvoeringspraktijk in taken en uren. Het gaat hierbij om de relevante *wettelijke gevolgen* voor de overheden die voortkomen uit de ontwikkelingen op het gebied van wet- en regelgeving alsmede beleid zoals nu bekend. De onderbouwing is terug te vinden in hoofdstuk 3.

Voor de omgevingsdiensten zijn de totalen in uren ingeschat, voor de provincie en individuele gemeenten ontbreekt hiervoor op dit moment in veel gevallen de detailinformatie. Daarom is voor deze per veehouderij of per ontwikkeling een aanname gedaan van de benodigde inzet.

2.1 Belangrijkste ontwikkelingen en hun gevolgen

Tabel 1: Samenvatting relevante ontwikkelingen en gevolgen

Ontwikkeling	doel	realisatie	werkzaamheden	uren
Landelijk:				
Besluit emissiearme huisvesting en Stoppersregeling	Stallen aanpassen naar emissiearm of stoppen met activiteit varkenshouderij of pluimveehouderij	1-1-2020	• vergunningen Wabo • m.e.r. • intrekking Wabo • vergunningen Wnb • intrekking Wnb • ontheffingen Wnb	3.000 1.125 12.000 3.800 9.500 1.125
Warme sanering	Verbeteren kwaliteit leefomgeving in gebieden met hoge veedichtheid door vrijwillige sanering en verduurzaming van blijvende veehouderijen	31-12-2020	• beoordeling vergunning & milieukundige beoordeling wijziging bestemmingsplan • intrekking Wabo • intrekking Wnb • ontheffingen Wnb	960 1.600 1.900 225
Provinciaal:				
Verordening natuurbescherming	Vermindering van de stikstofuitstoot op Natura 2000-gebieden	1—1-2022	• aanvragen/meldingen Wabo • m.e.r.-beoordelingen • vergunningen Wnb	90.000 33.750 114.000
Project intensivering Toezicht Veehouderijen	Uniforme inspecties van veehouderijen	31-12-2021	• aanvragen/meldingen Wabo • m.e.r.-beoordelingen • vergunningen Wnb	3.750 1.410 4.750
Raakvlakken:				
Verordening ruimte 2017	Behoud en bevordering van de ruimtelijke kwaliteit	doorlopend	• beoordeling achtergrondbelasting geur / fijn stof	1.050 (per jaar)
VAB - beleid	Sloop, hergebruik of functieverandering vrijkomende agrarische bebouwing met oog op vitaliteit buitengebied	doorlopend	• milieukundige beoordeling VAB-locatie	750 (per jaar)
Actualisatie vanwege de best beschikbare technieken (BBT)	Stallen van grotere veehouderijen zijn uitgerust met BBT om	21-02-2021	• aanschrijvingen BBT • actualisaties BBT	2.550 5.600

	verontreiniging te beperken			
--	-----------------------------	--	--	--

2.2 Benodigde capaciteit bij relevante ontwikkelingen

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de noodzakelijke extra capaciteit per omgevingsdienst per jaar voor de vier belangrijkste ontwikkelingen: Besluit emissie arme huisvesting en Actieplan Ammoniak en stoppersmaatregelen, warme sanering varkenshouderij, Verordening natuurbescherming en het project intensivering toezicht veehouderijen. Uit de tabel volgt met name voor de jaren 2019, 2020 en 2021 de verwachting van een serieus personeelsvraagstuk. En gekoppeld hieraan financiële gevolgen voor de provincie en gemeenten.

Tabel 2: De toename van de uren VTH bij omgevingsdiensten als gevolg van de ontwikkelingen en de extra noodzakelijk capaciteit.

Jaartal/OD	Totaal benodigde VTH-uren	Afname (reguliere) VTH-uren	Extra noodzakelijke VTH-capaciteit
2020	97.113 uur / 72 fte*	36 fte	36 fte
OMWB	12.439 uur / 9 fte	9	0 fte
ODBN Wabo	14.627 uur / 11 fte	9,75	1,25 fte
ODBN Wnb	55.063 uur / 41 fte	7,5	33,5 fte
ODZOB	14.983 uur / 11 fte	9,75	1,25 fte
2021	123.867 uur / 92 fte	36 fte	56 fte
OMWB	21.902 uur / 16,25 fte	9	7,25 fte
ODBN Wabo	25.621 uur / 19 fte	9,75	9,25 fte
ODBN Wnb	50.549 uur / 37,5 fte	7,5	30 fte
ODZOB	25.788 uur / 19,25 fte	9,75	9,5 fte
2022	61.915 uur / 46 fte	36 fte	10 fte
OMWB	9.663 uur / 7 fte	9	- 2 fte
ODBN Wabo	11.280 uur / 8,5 fte	9,75	-1,25 fte
ODBN Wnb	29.687 uur / 22 fte	7,5	14,5 fte
ODZOB	11.284 uur / 8,5 fte	9,75	-1,25 fte

* uitgaande van 1.350 productieve uren/jaar voor een volledige fte

Deel extra werkzaamheden door Vnb schuiven ivm de PAS-uitspraak waarschijnlijk door van 2019 naar 2020. Nog grotere piek in 2020. Hierbij is in verdeling van de uren over 2019 en 2020 nu nog geen rekening mee gehouden.

De geraamde uren toezicht en handhaving komen boven op de huidige reguliere werkzaamheden. De geraamde uren vergunningverlening komen voor een groot gedeelte in plaats van de huidige reguliere werkzaamheden. Voor de huidige regulier capaciteit 'vergunningverlening veehouderij' wordt uitgegaan van een in totaal 48 fte/jaar. Hieronder de globale verdeling over de drie omgevingsdiensten. Dit is inclusief specialistische en juridische ondersteuning.

- OMWB Wabo	Circa 12 fte
- ODBN Wabo	Circa 13 fte
- ODBN Wnb	Circa 10 fte
- ODZOB Wabo	Circa 13 fte

Op basis van navraag en analyses bij de omgevingsdiensten, onder andere gebaseerd op informatie uit het project Intensivering Toezicht veehouderij (ITv) wordt er vanuit gegaan dat de reguliere werkzaamheden de komende jaren met circa 75% zullen afnemen. Dit betekent een afname van 36 fte/jaar en heeft er mee te maken dat bijvoorbeeld veehouders die een aanvraag in moeten dienen in verband met de Verordening natuurbescherming niet op korte termijn met een nog een aanvraag zullen komen voor andere ontwikkelingen. Dit wordt dan zoveel mogelijk direct meegenomen.

Het tekort zit voor het grootste gedeelte in de vergunningverlening (VV). Hiervoor zijn drie belangrijke redenen:

- De extra werkzaamheden zijn vooral het gevolg van veehouders die voor de toekomst keuzes moeten maken en voor deze nieuwe situaties van de lokale overheden vergunning nodig hebben (bouw, milieu, natuur, RO);
- De termijnen uit de Vnb zorgen voor de komende jaren voor veel extra aanvragen en meldingen Wabo en aanvragen en verklaringen van geen bedenkingen (vvgb's) Wnb;
- Een aanzienlijk deel van de extra noodzakelijke capaciteit voor toezicht en handhaving (T&H) is de afgelopen jaren al in het kader van het project ITv geworven. Hiermee is rekening gehouden bij de gedane inschattingen. Op die manier is T&H al 'beter voorbereid' op de nieuwe situatie.

2.3 Overige ontwikkelingen

Naast de ontwikkelingen die een grote capaciteitsclaim leggen, staan de sector nog ontwikkelingen te wachten die voor de lokale overheden op dit moment geen, beperkte of nog niet in te schatten gevolgen hebben. Dat zijn:

Landelijk:

- invoering Omgevingswet;
- strengere eisen ter voorkoming stalbranden;
- LNV-visie Omschakeling naar kringlooplandbouw;
- tegenvallend geurrendement gecombineerde luchtwassers;
- klimaatakkoord;
- schone-luchtakkoord;
- Maatlat Schoon erf
- fosfaatregelgeving melkveehouderijen
- fokverbod nertsen

Regionaal:

- gemeentelijke geurverordening
- veehouderij en volksgezondheid
- provinciaal mestbeleid
- provinciale milieuverordening
- verscherpt toezicht NVWA en RVO n.a.v. mestfraude

2.4 Consequenties

De belangrijkste consequenties als gevolg van de wettelijke en beleidsmatige ontwikkelingen zijn:

- Met name voor 2020 wordt een personeel VTH - capaciteitsvraagstuk verwacht. En gekoppeld hieraan financiële gevolgen voor de provincie en gemeenten.
- Na de piek zal de noodzakelijke VTH-capaciteit waarschijnlijk afnemen tot uiteindelijk onder het huidige niveau doordat veel veehouderijen hun vergunningen op orde hebben en daarnaast veel veehouderijen de komende jaren zullen stoppen.
- De ervaring van de laatste jaren is dat de extra noodzakelijke personele capaciteit in de huidige arbeidsmarkt moeilijk te krijgen is. Dit geldt extra voor direct inzetbaar personeel met toereikende kennis en ervaring, en zeker als het werk slechts van tijdelijke aard zal zijn.
- Daarom moeten keuzes worden gemaakt hoe de komende jaren met dit vraagstuk om te gaan.

Met 'dit vraagstuk' hebben we het onder andere over:

- niet halen van milieudoelen op het gebied van onder andere geur en ammoniak;
- vertraging in de transitie van de veehouderij in Brabant;
- niet nakomen van Europese, landelijke en/of provinciale regelgeving;
- niet nakomen van wettelijke proceduretermijnen en risico ingebrekestelling;
- oneerlijke concurrentie van enerzijds veehouders die voldoen aan nieuwe regelgeving ten opzichte van veehouders die niet voldoen;
- het voorgaande gaat ten kosten van het vertrouwen in de overheden.

3 TOELICHTING ONTWIKKELINGEN EN VERANTWOORDING CAPACITEIT

In dit hoofdstuk worden de voor de Brabantse veehouderij meest relevant ingeschatte ontwikkelingen beschreven die de komende jaren van invloed zijn op de opgave van gemeenten, provincie en omgevingsdiensten. Deze ontwikkelingen betekenen dat de veehouders komende jaren stappen moeten ondernemen die vervolgens extra personele inzet nodig maken bij provincie, gemeenten, en omgevingsdiensten. De ontwikkelingen kunnen niet los van elkaar worden gezien.

In dit hoofdstuk benoemen wij in eerste instantie de vier belangrijkste ontwikkelingen die de werkzaamheden van de omgevingsdiensten direct treffen in het kader van de Versnelling Transitie Veehouderij. Deze ontwikkelingen zijn ook uitgewerkt (in paragraaf 3.1 t/m 3.4) in extra taken en uren voor de omgevingsdiensten:

1. Besluit emissie arme huisvesting en Actieplan Ammoniak en stoppersmaatregelen
2. Warme sanering varkenshouderij
3. Verordening natuurbescherming
4. Project intensivering toezicht veehouderijen

Daarnaast zijn in dit hoofdstuk ook een aantal belangrijke agrarische ontwikkelingen geschetst (in paragraaf 3.5 t/m 3.7) die de bovengenoemde ontwikkelingen raken en zeker aandacht nodig hebben omdat dit ook (extra) werkzaamheden voor de komende drie jaar zijn voor de omgevingsdiensten, provincie en gemeenten:

5. Verordening ruimte
6. VAB beleid
7. Actualisatie in verband met Best Beschikbare Technieken

Bij veehouderijen vinden regelmatig ontwikkelingen plaats die slechts gedeeltelijk te maken hebben met het landelijk en regionaal beleid. Denk aan schaalvergroting en innovatieve ontwikkelingen ter verbetering van het bedrijfsresultaat. Maar ook stoppen in verband met leeftijd. Deze autonome ontwikkelingen betekenen voor de provincie, gemeenten en omgevingsdiensten reguliere, jaarlijks terugkomende VTH-taken op het gebied van milieu, water, natuur en ruimtelijke ordening. Naast en in plaats van deze reguliere werkzaamheden is het de verwachting dat door de landelijke en regionale regelgeving de komende jaren extra taken op hun af komen. De belangrijkste ontwikkelingen worden in dit hoofdstuk vertaald naar de te verwachten extra werkzaamheden in de VTH-uitvoeringspraktijk bij lokale overheden. Extra werkzaamheden zijn onder andere meer vergunningen en intrekkingen Wabo en Wnb in verband met de Vnb, maar ook beoordelingen BZV en staldering en het voeren van 'keukentafelgesprekken'. De extra taken hebben vaak weer een onderlinge relatie met elkaar.

Op basis van het aantal veehouderijen per regio wordt bij de verdeling van de uren over de drie omgevingsdiensten uitgegaan van een standaard verdeling 30% voor de OMWB en elk 35% voor de ODBN en ODZOB. Bij de Warme Sanering Varkenshouderij is hier een uitzondering op gemaakt (zie de toelichting in de betreffende paragraaf).

3.1 Besluit emissiearme huisvesting en Actieplan ammoniak en stoppersmaatregelen

Veehouderijen (varkens en pluimvee) moeten op grond van het Behv en de stoppersregeling uiterlijk 01-01-2020 gestopt zijn of hun stallen emissiearm hebben aangepast aan het besluit. Voor het stoppen of aanpassen van stallen moeten procedures worden doorlopen op het gebied van ruimtelijke ordening, bouwen, milieu en/of natuurbescherming (onder andere gebiedsbescherming, soortenbescherming en houtopstanden).

Controle op stoppers maakt onderdeel uit van het ITv project. Veel stoppers staan in het programma van 2020 op de te bezoeken bedrijvenlijst of zijn recent bezocht. Enkel bij de OMWB kan hier sprake zijn van extra benodigde inzet. Dit gezien binnen OMWB gebied er sprake is van 12 niet-deelnemende gemeenten aan het ITv-project, welke vrij staan controles op stoppers extra aan te melden in de werkprogramma's. Dit kan zodoende nog extra werklast opleveren voor de OMWB, waarbij er nog wel sprake kan zijn van winst bij een mogelijke wijziging van het proces m.b.t. toezicht hiertoe.

Op basis van informatie van de provincie Noord-Brabant en de bij de omgevingsdiensten beschikbare gegevens wordt er vanuit gegaan dat in heel Brabant zich in het verleden ongeveer 950 veehouderijen met pluimvee of varkens hebben gemeld voor de stoppersregeling. Ongeveer 250 veehouderijen zijn inmiddels gestopt en hiervan is de vergunning of melding 'ingetrokken'. Ruim 100 veehouderijen hebben een vergunningaanvraag ingediend om door te gaan. Deze moeten voldoen aan het Behv. Resteren ongeveer 600 veehouderijen waarvan niet bekend is of zij gaan stoppen of doorgaan. Bij de planning in het kader van het project ITv is hier dus al rekening mee gehouden

Gevolgen voor T&H Wabo provincie en gemeenten:

Afhankelijk van de mandatering naar de omgevingsdienst leveren de controles ook werk op voor de gemeenten en provincie. Met name als bij een controle wordt geconstateerd dat een bedrijf nog niet is gestopt. Als zaken niet volledig zijn gemandateerd, wordt in die gevallen uitgegaan van 4 uur per veehouderij. Bij volledige mandatering en bij gestopte veehouderijen wordt in het kader van toezicht en handhaving voor de provincie en gemeenten niet uitgegaan van relevante extra werkzaamheden.

Gevolgen voor VV Wabo omgevingsdiensten

In principe zouden alle gemelde stoppers per 1 januari 2020 gestopt moeten zijn. De aanname is dat 500 veehouderijen stoppen en dat 100 veehouderijen naar aanleiding van de extra controles aangeven alsnog door te willen gaan. Dit betekent voor 2019/2020 dat:

- 100 vergunningaanvragen/meldingen moeten worden behandeld, en
- 500 vergunningen/meldingen moeten worden ingetrokken.

Gemiddeld wordt uitgegaan van 30 uur per vergunning of melding per veehouderij (85% meldingen – al dan niet met OBM – en 15% aanvragen, gemiddeld 24 uur per beoordeling melding en 60 uur per beoordeling vergunningaanvraag). Aangenomen wordt dat in 75% van de gevallen een (vormvrije) m.e.r.-beoordeling aan de orde zal zijn. Uitgegaan wordt van 15 uur per beoordeling. Gemiddeld wordt uitgegaan van 24 uur per intrekking per veehouderij: 16 uur per intrekking, en nogmaals 16 uur bij 50% intrekkingenbezwaren aangezien naar verwachting veel bedrijven hun rechten zullen willen behouden.

Gevolgen voor vergunningverlening omgevingsdiensten voor 2019/2020

• Vergunningen/meldingen:

- OMWB, 30 extra vergunningaanvragen/meldingen	Circa 900 uur
- ODBN, 35 extra vergunningaanvragen/meldingen	Circa 1.050 uur
- ODZOB, 35 extra vergunningaanvragen/meldingen	Circa 1.050 uur
- Totaal in Brabant, 100 extra vergunningen/meldingen	Circa 3.000 uur

• M.e.r.-beoordelingen:

- OMWB, 23 m.e.r.-beoordelingen	Circa 345 uur
- ODBN, 26 m.e.r.-beoordelingen	Circa 390 uur
- ODZOB, 26 m.e.r.-beoordelingen	Circa 390 uur
- Totaal in Brabant, 75 m.e.r.-beoordelingen	Circa 1.125 uur

• Intrekkingen:

- OMWB, 150 extra intrekkingen/meldingen	Circa 3.600 uur
- ODBN, 175 extra intrekkingen/meldingen	Circa 4.200 uur
- ODZOB, 175 extra intrekkingen/meldingen	Circa 4.200 uur
- Totaal in Brabant, 500 extra	Circa 12.000 uur

Gevolgen voor vergunningverlening Wabo provincie en gemeenten:

Afhankelijk van de mandatering wordt uitgegaan van gemiddeld 5 uur per veehouderij. Voor de bestemmingsplanwijzigingen wordt uitgegaan van gemiddeld 40 uur per veehouderij. Dit is ook afhankelijk van of er sprake is van een individuele procedure, dan wel dat meerdere wijzigingen gezamenlijk worden verwerkt.

Gevolgen voor vergunningverlening Wnb ODBN

Zoals eerder aangegeven, zouden in principe alle gemelde stoppers per 1 januari 2020 gestopt moeten zijn. Aangenomen wordt dat 500 veehouderijen stoppen en dat toch nog 100 veehouderijen doorgaan. Verder wordt aangenomen dat van de helft van de stoppers de vergunning moet worden ingetrokken. In 5% van de gevallen wordt verwacht dat daarnaast ook een ontheffing voor soortenbescherming nodig is. Dit betekent voor 2019/2020 dat:

- 100 vergunningaanvragen Wnb/vvgb's Natura 2000 moeten worden behandeld, en
- 250 vergunningen Natura 2000 moeten worden ingetrokken, en
- 25 ontheffingen soortenbescherming moeten worden behandeld.

Gemiddeld wordt uitgegaan van 38 uur per vergunning, vvgb of intrekking per veehouderij, en 45 uur voor een ontheffing. Omdat de vergunningverlening Wnb vanuit de provincie volledig bij de ODBN is neergelegd, resulteert dit in de volgende aanname voor extra ODBN-inzet VV voor 2019/2020:

- ODBN, 100 extra vergunningaanvragen/vvgb's	Circa 3.800 uur
- ODBN, 250 extra intrekkingen	Circa 9.500 uur
- ODBN, 25 extra ontheffingen	Circa 1.125 uur

3.2 Warme sanering varkenshouderij

Het Rijk heeft in het regeerakkoord 200 miljoen euro beschikbaar gesteld voor een vrijwillige Warme Sanering Varkenshouderij (ook wel Saneringsregeling Varkenshouderij: SRV). Deze SRV geldt in gebieden met een hoge vee dichtheid (de concentratiegebieden als aangegeven in bijlage I bij de Meststoffenwet, zie afbeelding). Met als doel de kwaliteit van de leefomgeving in deze gebieden te verbeteren. In combinatie met de sanering wordt een stimuleringsprogramma voor verduurzaming van blijvende veehouderijen uitgevoerd. Voor de daadwerkelijke sanering is 120 miljoen euro beschikbaar, voor innovatie en verduurzaming is 60 miljoen euro beschikbaar. De overige 20 miljoen zijn gereserveerd voor voorbereidings- en uitvoeringskosten.

Concentratiegebieden Oost en Zuid uit de Meststoffenwet

Het wegnemen van geurknelpunten is een belangrijk criterium of een varkenshouder voor sanering in aanmerking komt. De verwachting is dan ook dat een substantieel deel van de te saneren varkenshouderijen uit Brabant komt. Een varkenshouder moet, als hij in aanmerking komt voor sanering, een afweging maken of hij hier ook daadwerkelijk gebruik van wil maken. Vervolgens worden de hiervoor noodzakelijke stappen in gang gezet. Als een varkenshouder zich aanmeldt voor de SRV, dan betekent dit ook extra werkzaamheden voor de provincie, gemeenten en omgevingsdiensten. Allereerst zal de geurscore in het kader van de SRV beoordeeld moeten worden. Waarschijnlijk gebeurt dit in opdracht van het Rijk door een extern bureau. Als een varkenshouder vervolgens in aanmerking komt voor sanering, dan moeten de bestemming en vergunningen worden aangepast en/of ingetrokken.

Voor de SRV is 120 miljoen euro van het Rijk beschikbaar. Geraamd wordt dat met deze middelen zo'n 200 varkenshouderijen gesaneerd kunnen worden in de concentratiegebieden Oost-Brabant, Noord-Limburg, Gelderse Vallei en Oost Gelderland-Overijssel. Aangenomen wordt dat circa 100 varkenshouders uit Brabant deelnemen. Per bedrijf moet in 2019/2020 de vergunning of melding worden 'ingetrokken' (over het algemeen door de omgevingsdienst) en de herbestemmingen worden beoordeeld (over het algemeen door de gemeente). De verwachting is dat ook veel varkenshouders vooraf advies opvragen bij de gemeente (en in het verlengde daarvan bij de omgevingsdiensten) of ze op basis van hun geurscore een kans maken in aanmerking te komen voor de SRV en wat de mogelijkheden en beperkingen zijn bij beëindiging van de varkenshouderij. Op basis van de u beschikbare gegevens uit indicatieve bepalingen van de geurscores SRV wordt er vanuit gegaan dat in de ODZOB-regio relatief veel varkenshouderijen in aanmerking zullen komen voor subsidie uit

de SRV. Daarom is hier afgeweken van de standaardverdeling OMWB-ODBN-ODZOB van 30-35-35% en gekozen voor de verdeling 20-30-50%.

Gevolgen voor vergunningverlening omgevingsdiensten

- Advisering vooraf

De aanname is dat in 2019 ongeveer 80 varkenshouders vooraf een advies opvragen. Bij de advisering wordt ingegaan op de bepaling van de vigerende vergunnings situatie en een milieukundige beoordeling van een bestemmingsplanwijziging. Eventueel kan een bedrijfsbezoek noodzakelijk zijn. Gemiddeld wordt uitgegaan van 12 uur per advisering (*beoordeling vergunnings situatie 4 uur, milieukundige beoordeling voor wijziging bestemmingsplan 8 uur*).

Dit resulteert in de volgende aanname voor extra inzet VV voor 2019:

- OMWB, 16 adviesaanvragen	Circa 192 uur
- ODBN, 24 adviesaanvragen	Circa 288 uur
- ODZOB, 40 adviesaanvragen	Circa 480 uur
- Totaal in Brabant, 80	Circa 960 uur

- Intrekkingen in verband met de SRV

De aanname is dat ongeveer 100 varkenshouders deel zullen nemen aan de SRV en ook een zodanig hoge score hebben dat ze voor subsidie in aanmerking komen. Van deze bedrijven moet de vergunning of melding worden ingetrokken. Gemiddeld wordt uitgegaan van 16 uur per intrekking: intrekking vergunning of melding, bezwaar op intrekking ligt niet voor de hand bij een vrijwillige regeling; eventueel kan een bedrijfsbezoek noodzakelijk zijn om de vergunning situatie te beoordelen.

Dit resulteert in de volgende aanname voor extra inzet VV voor 2019 en 2020:

- OMWB, 20 intrekkingen	Circa 320 uur
- ODBN, 30 intrekkingen	Circa 480 uur
- ODZOB, 50 intrekkingen	Circa 800 uur
- Totaal in Brabant, 100	Circa 1.600 uur

Gevolgen voor provincie en gemeenten

Afhankelijk van de mandatering wordt uitgegaan van gemiddeld 5 uur per veehouderij. Voor de bestemmingsplanwijzigingen wordt uitgegaan van gemiddeld 40 uur per veehouderij.

Gevolgen voor vergunningverlening Wnb ODBN

Er wordt aangenomen dat ongeveer 100 varkenshouders deel zullen nemen aan de SRV en ook voor subsidie in aanmerking komen. Aangenomen wordt dat voor 50 van deze bedrijven de vergunning moet worden ingetrokken, met gemiddeld 38 uur per intrekking. In 5% van de gevallen wordt verwacht dat daarnaast ook een ontheffing voor soortenbescherming nodig is, met gemiddeld 45 uur per procedure. Omdat de vergunningverlening Wnb vanuit de provincie volledig bij de ODBN is neergelegd, resulteert dit in de volgende aanname voor extra ODBN-inzet VV voor 2019/2020:

- ODBN, 50 extra intrekkingen	Circa 1.900 uur
- ODBN, 5 extra ontheffingen soortenbescherming	Circa 225 uur

3.3 Verordening natuurbescherming

In de Vnb zijn regels opgenomen voor vermindering van de stikstofuitstoot op Natura 2000-gebieden in Brabant. Met ingang van 19 juli 2017 is onder andere de termijn waarbij bedrijven dienen te voldoen aan bijlage 2 van de Vnb aangepast. De wijziging houdt in dat met ingang van 1 januari 2020 geen huisvestingssystemen meer zijn toegepast die:

- a) niet voldoen aan bijlage 2 van de Vnb, én;
- b) langer dan 20 jaar (voor de hoofdcategorie runderen) en 15 jaar (voor alle andere diercategorieën) geleden een omgevingsvergunning, onderdeel milieu onherroepelijk is geworden of een melding ingevolge het Activiteitenbesluit is ingediend.

In afwijking van bovenstaand geldt niet 1 januari 2020, maar 1 januari 2022 als het een huisvestingssysteem betreft dat behoort tot een inrichting die in geheel reeds voldeed aan de eisen van het *Besluit emissiearme huisvesting* én waarbij voor het nieuw toe te passen huisvestingssysteem uiterlijk op 1 januari 2020 een ontvankelijke en vergunbare aanvraag voor een omgevingsvergunning, onderdeel milieu of een melding ingevolge het Activiteitenbesluit is ingediend. In de Statenmededeling van 9 juli 2019 (met kenmerk GS: 4543601 en PS: 4554413) over de PAS uitspraak van de Raad van State van 29 mei 2019 spreekt GS over het (éénmalig) verlengen van het indienen van een ontvankelijke aanvraag van 1 januari 2020 naar 1 april 2020 vanwege het tijdelijk niet kunnen toepassen van het rekenmodel Aerius.

Op dit moment is het beeld dat er wel al extra aanvragen Wnb binnenkomen, maar dat anderzijds ook nog veel veehouders wachten met indienen van aanvragen. Hiervoor zijn een aantal redenen:

- De veehouder heeft nog geen keuze gemaakt voor de toekomst.
- De veehouder wacht op de uitkomsten van nog lopende procedures van de ZLTO en POV tegen de provinciale verordeningen.
- De veehouder wacht op de beschikbaarheid van goede nieuwe stalsystemen die aan de eisen uit de Vnb voldoen.
- De veehouder wacht het de actualisering van de PAS af na de uitspraak van de Raad van State. Deze uitspraak heeft namelijk grote gevolgen voor vergunningverlening Wnb omdat het toetsingskader (en het rekenmodel Aerius) verboden werd;
- De veehouder hoopte dat een nieuw provinciaal bestuur nog tot aanpassing van de Vnb leidt.

Het voorgaande betekent dat waarschijnlijk in het laatste kwartaal van 2019 er een grote hoeveelheid aan meldingen, aanvragen en verklaringen van geen bedenkingen (vvgb's) wordt ingediend. Veel veehouders moeten in verband met de Vnb voor 1 januari 2020 (of 1 april 2020) een aanvraag indienen. Over het algemeen betreft het aanvragen voor een omgevingsvergunning (Wabo) en voor een Wet natuurbeschermingsvergunning (Wnb). De beoordeling van de aanvragen en meldingen Wabo ligt bij de omgevingsdiensten. De beoordeling Wnb ligt bij de provincie, die deze taak bij de ODBN heeft neergelegd.

Als veehouders die willen stoppen voor 01-01-2022, in plaats van het moeten indienen van een vergunningaanvraag eventueel kunnen volstaan met een melding/intrekking per 01-01-2022, zou dit zou voor alle betrokkenen (veehouder, adviseur, provincie, gemeente en

omgevingsdienst) veel tijdswinst opleveren. De provincie onderzoekt de mogelijkheden hiervoor, maar het is op dit moment nog niet voldoende concreet om er al rekening mee te kunnen houden.

Gevolgen voor toezicht en handhaving Wnb omgevingsdiensten

De huidige Verordening wordt met het nieuwe coalitie-akkoord op enkele punten veranderd, zoals is aangegeven onder de recente ontwikkelingen bij de inleiding. Deze veranderingen worden op dit moment verder uitgewerkt. De gevolgen zijn op dit moment nog niet volledig in beeld en mede afhankelijk van vaststelling van de afspraken uit het bestuursakkoord door Provinciale Staten en het handelingsperspectief op de PAS uitspraak. Voorsnog gaan we uit van de huidige lijn van het ITV traject. Dit betekent voor de WNB en Verordeningen enkel controle bij groep 4 bedrijven (bedrijven die een nieuwe melding of vergunning hebben ingediend-/ aangevraagd na 25 mei 2010). Dit vraagt geen capaciteitstoename, met uitzondering van natuurlijke toename van deze groep bedrijven. Hierbij wordt opgemerkt dat de inventarisatie van stalleeftijden die plaats vindt bij het ITV-traject niet compleet is na 3 jaar ITV uitvoering, aangezien alleen de groep 4 bedrijven en niet alle agrarische bedrijven hierop worden geïnventariseerd.

Gevolgen voor toezicht en handhaving provincie en gemeenten

Aangenomen wordt dat er voor provincie en gemeenten geen extra uren nodig zijn.

Gevolgen voor vergunningverlening Wabo omgevingsdiensten

Er is een toename te verwachten van het aantal vergunningsaanvragen en meldingen Wabo. Vooral omdat met tijdig aanvragen of melden er een uitstel van 2 jaar geldt om aan de emissie-eisen van de Vnb te voldoen. Uitgegaan wordt van 3.000 extra aanvragen of meldingen (60% van 5.000 veehouderijen). Gemiddeld wordt uitgegaan van 30 uur per vergunning of melding per veehouderij (85% meldingen – al dan niet met OBM – en 15% aanvragen, gemiddeld 24 uur per beoordeling melding en 60 uur per beoordeling vergunningaanvraag).

Er vanuit gaande dat een beoordeling van een aanvraag of melding gemiddeld 30 uur kost, betekent dit voor de jaren 2019, 2020 en 2021:

- OMWB, 900 aanvragen/meldingen	Circa	27.000 uur
- ODBN, 1.050 aanvragen/meldingen	Circa	31.500 uur
- ODZOB, 1.050 aanvragen/meldingen	Circa	31.500 uur
- Totaal in Brabant, 3.000 aanvragen	Circa	90.000 uur

Aangenomen wordt dat 50% van de beoordelingen in 2020 plaatsvinden, en in 2019 en 2021 elk 25%. Een inschatting voor de jaren 2022 en verder is op dit moment nog niet te geven, Aangenomen wordt dat in 75% van de gevallen een (vormvrije) m.e.r.-beoordeling aan de orde zal zijn. Uitgegaan wordt van 15 uur per beoordeling.

- OMWB, 675 m.e.r.-beoordelingen	Circa	10.125 uur
- ODBN, 787 m.e.r.-beoordelingen	Circa	11.805 uur
- ODZOB, 788 m.e.r.-beoordelingen	Circa	11.820 uur
- Totaal in Brabant, 2.250 m.e.r.-beoordelingen	Circa	33.750 uur

Aangenomen wordt dat 50% van de beoordelingen in 2020 plaatsvinden, en in 2019 en 2021 elk 25%.

Gevolgen voor vergunningverlening Wnb ODBN

Naast de te verwachten aanvragen en meldingen Wabo, zal er ook sprake zijn van een gelijke toename van het aantal Wnb-vergunningsaanvragen en vvgb's.

Er vanuit gaande dat een beoordeling van een aanvraag of vvgb gemiddeld 38 uur kost, betekent dit voor de jaren 2019, 2020 en 2021:

- ODBN, 3.000 aanvragen/vvgb's Circa 114.000 uur

Omdat er voor de Wnb al een stijging van het aantal ingediende aanvragen wordt waargenomen, wordt aangenomen dat 40% van de beoordelingen in 2019, 35% in 2020 en 25% in 2021 plaatsvinden.

Gevolgen voor provincie en gemeenten:

Afhankelijk van de mandatering wordt uitgegaan van gemiddeld 5 uur per veehouderij.

3.4 Project intensivering Toezicht Veehouderijen

Vanaf 1 januari 2018 hebben de provincie en 45 van de 62 Brabantse gemeenten de inspecties van veehouderijen geïntensiveerd. Toezichthouders van de omgevingsdiensten controleren binnen 3 jaar op uniforme wijze alle veehouderijen in de gemeenten die deelnemen. Het project vergt veel extra toezicht en handhaving capaciteit bij de omgevingsdiensten. En als vervolg hierop ook extra vergunningverleningscapaciteit door extra aanvragen en meldingen naar aanleiding van de uitgevoerde controles. Dit heeft vervolgens ook gevolgen voor de gemeenten en provincie. Voor toezicht en handhaving zijn voor aanvang van het project door het merendeel van de gemeenten extra middelen beschikbaar gesteld. Voor de vergunningverlening geldt dit niet en zijn (nog) geen afspraken gemaakt. Bij de controles speelt steeds vaker een sociale component doordat veel veehouders in de knel komen door landelijk en/of lokaal beleid.

Gevolgen voor toezicht en handhaving omgevingsdiensten

De planning is op dit moment nog dat het ITv-project per 1 januari 2021 wordt afgerond. Binnen de deelnemende gemeenten zijn dan alle veehouderijen in de laatste drie jaren bezocht. De benodigde toezicht en handhaving capaciteit voor dit project is voorafgaande aan het project door de deelnemende gemeenten gereserveerd.

Gevolgen voor vergunningverlening Wabo omgevingsdiensten

Er is een toename te verwachten van het aantal vergunningsaanvragen en meldingen Wabo. Een gedeelte van deze aanvragen en meldingen zijn ook al in het kader van eerdere ontwikkelingen opgevoerd. Uitgegaan wordt van in totaal 125 extra aanvragen in 2019, 2020 en 2021 (onder de aanname dat van de in totaal 5.000 controles, de helft heeft al plaatsgevonden, van resterende helft volgt in circa 5% een aanvraag of melding => $5\% \times 2.500 = 125$). Gemiddeld wordt uitgegaan van 30 uur per vergunning of melding per veehouderij (85% meldingen – al dan niet met OBM – en 15% aanvragen, gemiddeld 24 uur per beoordeling melding en 60 uur per beoordeling vergunningaanvraag).

Er vanuit gaande dat een beoordeling van een aanvraag of melding gemiddeld 30 uur kost, betekent dit voor de jaren 2019, 2020 en 2021:

- OMWB, 37 aanvragen/meldingen	Circa 1.110 uur
- ODBN, 44 aanvragen/meldingen	Circa 1.320 uur
- ODZOB, 44 aanvragen/meldingen	Circa 1.320 uur
- Totaal in Brabant, 125	Circa 3.750 uur

Aangenomen wordt dat 50% van de beoordelingen in 2020 plaatsvinden, en in 2019 en 2021 elk 25%.

Aangenomen wordt dat in 75% van de gevallen een (vormvrije) m.e.r.-beoordelingen aan de orde zal zijn. Uitgegaan wordt van 15 uur per beoordeling.

- OMWB, 28 m.e.r.-beoordelingen	Circa 420 uur
- ODBN, 33 m.e.r.-beoordelingen	Circa 495 uur
- ODZOB, 33 m.e.r.-beoordelingen	Circa 495 uur
- Totaal in Brabant, 94 beoordelingen	Circa 1.410 uur

Aangenomen wordt dat 50% van de beoordelingen in 2020 plaatsvinden, en in 2019 en 2021 elk 25%.

Gevolgen voor vergunningverlening Wnb ODBN

Naast de te verwachten aanvragen en meldingen Wabo, zal er ook sprake zijn van een gelijke toename van het aantal Wnb-vergunningaanvragen en vvgb's.

Er vanuit gaande dat een beoordeling van een aanvraag of vvgb gemiddeld 38 uur kost, betekent dit voor de jaren 2019, 2020 en 2021:

- ODBN, 125 aanvragen/vvgb's	Circa 4.750 uur
------------------------------	-----------------

Aangenomen wordt dat 50% van de beoordelingen in 2020 plaatsvinden en in 2019 en 2021 elk 25%.

Gevolgen voor provincie en gemeenten

Afhankelijk van de mandatering wordt uitgegaan van gemiddeld 5 uur per veehouderij.

3.5 Actualisatie in verband met BBT

Op 21 februari 2017 zijn de BBT-conclusies (Best Beschikbare Technieken) op grond van de BREF intensieve pluimvee- en varkenshouderij 2017 gepubliceerd. Het doel is dat stallen van IPPC-bedrijven worden aangepast of uitgevoerd conform de in redelijkheid beschikbare en toepasbare stand der techniek, om zo verontreiniging zoveel mogelijk te beperken. IPPC staat voor Integrated Pollution Prevention and Control en het betreft over het algemeen de grotere intensieve veehouderijen: meer dan 750 plaatsen voorzeugen, 2.000 plaatsen voor vleesvarkens of 40.000 plaatsen voor pluimvee. Bestaande vergunningen van IPPC-bedrijven moeten binnen 4 jaar na 21 februari 2017 worden geactualiseerd. Stallen moeten hierop worden aangepast, hetgeen gevolgen heeft voor betreffende veehouders.

Voor de provincie, gemeenten en omgevingsdiensten is het van belang dat de actualisatie tijdig en uniform plaatsvindt. Het betekent in ieder geval extra werk. In Brabant zijn ongeveer 850 IPPC-veehouderijen actief. De meeste van deze veehouderijen hebben hun zaken redelijk tot goed op orde. Het is niet aannemelijk dat zij op korte termijn stoppen of

gebruik gaan maken van de SRV. Dit betekent dat we er vanuit kunnen gaan dat alle 850 IPPC-veehouderijen aan de EU-BBT-eisen moeten gaan voldoen. Bij lopende vergunningaanvragen worden de BBT-eisen al meegenomen. Aannemende dat het afgelopen anderhalf jaar ongeveer 150 vergunningen zijn verleend aan IPPC veehouderijen en deze nu voldoen aan de eisen, dan resteren 700-IPPC veehouderijen die de komende 2 jaar nog aan de eisen moeten gaan voldoen. De Richtlijn Industriële Emissies (RIE) legt de verantwoordelijkheid daarvoor bij het bevoegde gezag (gemeente of provincie). Van het bevoegde gezag wordt verwacht dat zij de vergunning ambtshalve aanpast aan de BBT-eisen. Dat kan, maar dan moet het bevoegd gezag voor de veehouder gaan bepalen welk stalsysteem of andere bedrijfsgerichte maatregel hij moet gaan toepassen. Dat is niet wenselijk. De veehouder kent de mogelijkheden op zijn bedrijf en bepaalt hoe hij aan de BBT-eisen wil gaan voldoen. Vanuit de redenering heeft het de voorkeur dat veehouders zelf met een plan van aanpak of vergunningaanvraag komen. Een gegeven is dat vroeg of laat alle IPPC-veehouderijen aan de beurt komen. Vangnet is de ambtshalve aanpassing van de vergunning.

In een minimale variant worden de vergunningen ambtshalve geactualiseerd, zonder overleg met de betrokken veehouders. Dit is echter niet wenselijk omdat er vaak meerdere mogelijkheden zijn om aan de eisen te voldoen. Bij de ambtshalve actualisatie kan geen rekening kan worden gehouden met de specifieke situatie op een bedrijf, hetgeen waarschijnlijk tot veel beroepsprocedures zal leiden. In het kader van het BPO-speerpunt Veehouderij wordt momenteel een plan van aanpak uitgewerkt om alle 850 veehouderijen middels een checklist aan te schrijven om aan te geven of ze voldoen aan de BBT-eisen en zo nee, op welke manier men dit alsnog wil realiseren. Deze lijn wordt vooralsnog overgenomen bij het inschatten van de gevolgen.

Gevolgen voor vergunningverlening omgevingsdiensten

Voor het aanschrijven en verwerken de reacties van de 850 IPPC-veehouderijen wordt uitgegaan van 3 uur per veehouderij (per veehouderij voor aanschrijven 1 uur en voor verwerken geretourneerde checklists 2 uur). Aangenomen wordt dat uiteindelijk de vergunningen van 350 veehouderijen ambtshalve moeten worden geactualiseerd en dat hier per bedrijf 16 uur voor nodig is. (Onder de aanname dat van de 700 IPPC-veehouderijen ongeveer de helft binnen nu en 2 jaar de vergunning moet aanpassen in verband met de Vnb of anderszins. Resteren nog 350 veehouderijen die van rechtswege moeten worden geactualiseerd.)

Dit resulteert in de volgende aanname voor extra inzet VV voor 2019:

- OMWB, 255 aanschrijvingen BBT	Circa	765 uur
- ODBN, 297 aanschrijvingen BBT	Circa	891 uur
- ODZOB, 298 aanschrijvingen BBT	Circa	894 uur
- Totaal Brabant, 850 aanschrijvingen	Circa	2.550 uur

Dit resulteert in de volgende aanname voor extra inzet VV voor de jaren 2019 en 2020:

- OMWB, 105 actualisaties BBT	Circa	1.680 uur
- ODBN, 122 actualisaties BBT	Circa	1.952 uur
- ODZOB, 123 actualisaties BBT	Circa	1.968 uur
- Totaal Brabant, 350 actualisaties	Circa	5.600 uur

Gevolgen voor provincie en gemeenten

Afhankelijk van de mandatering wordt uitgegaan van gemiddeld 5 uur per veehouderij.

3.6 Verordening ruimte

De provinciale *Verordening ruimte 2017* is gekoppeld aan het aspect bouwen. In de verordening zijn onder andere de volgende extra zaken geregeld waarmee veehouders rekening moeten houden:

- staldering: het doel is om verdere regionale concentratie van vee en nieuwe leegstand te voorkomen;
- achtergrond geur en fijnstof: het doel is om de maximale cumulatieve geurbelasting van veehouderijen te beperken;
- BZV: de Brabantse Zorgvuldigheidsscore Veehouderij is een instrument dat stuurt en stimuleert dat een veehouderij zorgvuldig is en daarmee goed past in de omgeving;
- mestbeleid: de veehouderij in Brabant heeft een mestoverschot. Er ontstaat meer mest dan op het land kan worden gebracht. De provincie heeft beleid voor de verwerking van het overschot (grootschalig dan wel kleinschalig). Voor de grootschalige verwerking is locatiebeleid opgenomen.

De uitvoering van de regelgeving uit de verordening ligt veelal bij de gemeenten. Een deel van de beoordelingen wordt als verzoektaak bij de omgevingsdiensten neergelegd.

Gevolgen voor vergunningverlening omgevingsdiensten

Afgelopen jaren is het aantal beoordelingen van het milieugedeelte uit de *Verordening ruimte* vrij beperkt geweest. Dit heeft te maken met het beperkte aantal ontwikkelingen in de veehouderijsector. In verband met de stappen die veel veehouders de komende jaren moeten zetten, is de aanname dat het aantal beoordelingen aantrekt tot circa 70 per jaar. Er vanuit gaande dat een beoordeling van de achtergrondbelasting geur/fijnstof en de BZV bij de afdelingen VV ligt en gemiddeld 15 uur kost, betekent dit per jaar:

- OMWB, 21 beoordelingen	Circa 315 uur
- ODBN, 24 beoordelingen	Circa 360 uur
- ODZOB, 25 beoordelingen	Circa 375 uur
- Totaal in Brabant, 70 beoordelingen	Circa 1.050 uur

Gevolgen voor provincie en gemeenten

Aangenomen wordt dat een beoordeling Verordening ruimte gemiddeld 40 uur per veehouderij zal kosten.

3.7 VAB-beleid

Het aantal lege stallen en schuren in Brabant groeit snel. Dat komt doordat agrarische ondernemers zijn gestopt, overwegen te stoppen of zich op andere bedrijfsactiviteiten willen gaan richten. Het gaat om grote aantallen locaties en oppervlaktes stallen. De provincie en gemeenten hebben beleid ten aanzien van deze Vrijkomende Agrarische Bebouwing (VAB's). Dit beleid kan op onderdelen afwijken van elkaar. Naast de optie sloop regelt het beleid de mogelijkheden van hergebruik en functieverandering. Om zo de vitaliteit en de ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit van het buitengebied te behouden en vergroten. En verloedering en criminaliteit tegen te gaan. Veehouders kunnen hierbij ondersteuning krijgen van VABIMPULS. Deze helpt eigenaren bij het maken van keuzes over hun

vrijgekomen of vrijkomende agrarische bedrijfslocaties. Samen met een deskundige van VABIMPULS verkent de eigenaar de mogelijkheden om zijn stallen, schuren of locatie een tweede leven te geven. Ook sloop kan daarbij een overweging zijn.

De ruimtelijke beoordeling van de plannen van stoppende veehouders ligt over het algemeen bij de gemeenten. Al dan niet met ondersteuning van de omgevingsdiensten. Bij dit laatste kan gedacht worden aan de milieukundige beoordeling van een ontwikkeling en/of het intrekken van vergunningen.

Gevolgen voor provincie en gemeenten

Aangenomen wordt dat een VAB-beoordeling gemiddeld 40 uur per locatie zal kosten.

Gevolgen voor vergunningverlening omgevingsdiensten

Gemeenten kunnen bij de beoordeling van een VAB-locatie ervoor kiezen om milieukundig advies op te vragen bij de omgevingsdiensten. De verwachting voor de komende jaren is dat het aantal beoordelingen toeneemt door de transitie in de veehouderij (stoppen, andere activiteiten etc.). Uitgegaan wordt van een toename van circa 50 beoordelingen per jaar. Er vanuit gaande dat een milieukundige beoordeling gemiddeld 15 uur kost, betekent dit per jaar:

- OMWB, 15 beoordelingen	Circa 225 uur
- ODBN, 17 beoordelingen	Circa 255 uur
- ODZOB, 18 beoordelingen	Circa 270 uur
- Totaal in Brabant, 50 beoordelingen	Circa 750 uur

4 OVERIGE ONTWIKKELINGEN

4.1 Actuele landelijke ontwikkelingen (tot 31-12-2024)

Tegenvallend geurrendement gecombineerde luchtwassers

In 2018 is door de WUR (Wageningen University & Research) een rapport uitgebracht waaruit blijkt dat het geurverwijderingsrendement van gecombineerde luchtwassers aanmerkelijk lager is dan waar tot dan toe in de Regeling geurhinder en veehouderij (Rgv) vanuit is gegaan. Veehouders, omwonenden, provincies, gemeenten en omgevingsdiensten werden geconfronteerd met nieuwe geurknelpunten en bestaande knelpunten die onvoldoende zijn weggenomen.

Het WUR-rapport is reden geweest om de geuremissiefactoren in de Rgv hierop aan te passen. Veehouders in zwaar belaste of overbelaste gebieden worden hierdoor (meer) beperkt in hun uitbreidingsmogelijkheden. Dit kan ook aan de orde zijn voor woningbouw rond veehouderijen met gecombineerde luchtwassers.

Afgelopen jaren zijn veel vergunningen verleend, waarbij gerekend is met de oude, te gunstige geuremissiefactoren voor gecombineerde luchtwassers. Hierdoor zijn in veel gevallen nieuwe overbelaste geursituaties ontstaan. In april 2019 is het 'Adviesrapport Geur bekenen' van de Commissie geurhinder en veehouderij (ook wel Commissie Biesheuvel genoemd) uitgebracht. De verwachting vooraf was dat hierin ook ingegaan zou worden op te nemen maatregelen in situaties waar door de gecombineerde luchtwassers een overbelaste geursituatie is ontstaan. Dit is echter (nog) niet het geval. Het is daarom niet te verwachten dat het adviesrapport voor de korte termijn gevolgen zal hebben voor de veehouders die de afgelopen jaren gecombineerde luchtwassers hebben geplaatst.

- Op dit moment zijn geen concrete gevolgen te verwachten voor de provincie, gemeenten en omgevingsdiensten zijn. Mogelijk dat een voor de zomer te verwachten beleidsreactie hier nog verandering in brengt. Op dit moment is hier echter nog geen inzicht in.

Fosfaatregulering melkveehouderijen

Na het schrappen van het melkquotum in 2015 is de omvang van de melkveehouderij sterk gegroeid. Hierdoor is het productieplafond voor fosfaat overschreden. Om het aantal stuks melkvee te beperken en daarmee de overschrijding terug te draaien, geldt voor melkvee sinds 1 januari 2018 het stelsel van fosfaatrechten. Het doel van het stelsel is dat de productie van fosfaat onder het fosfaatplafond komt en blijft. Dit betekent dat veel melkveehouders in 2018 terug moesten in aantallen dieren, maar ook dat nieuw vergunde stallen nog niet zijn gebouwd of gebouwde stallen nog niet volledig worden benut. Als vergunde stallen (nog) niet zijn gerealiseerd, kan dit gevolgen hebben voor de gereserveerde stikstofruimte volgens het PAS.

De belemmeringen door de fosfaatregulering verdienen aandacht bij toezicht en handhaving door de omgevingsdiensten. Voor de Wabo zijn er afspraken gemaakt tussen de drie Brabantse omgevingsdiensten hoe om te gaan met nog niet gerealiseerde of nog niet volledig in gebruik genomen stallen.

Voor de Wnb kan na twee jaar intrekking van de vergunning aan de orde zijn. Hierover zijn tussen de provincies afspraken gemaakt ('Aanpak Tweejaarstermijn PAS'). Deze aanpak geldt niet alleen voor melkveebedrijven maar voor alle initiatieven.

- De algemene lijn op grond van het bovenstaande is dat stallen die niet zijn gebouwd en waarvoor ook de bestemming nog niet geregeld is voor intrekking in aanmerking komen. Onderbezetting leidt vooralsnog niet tot intrekking. Dit betekent dat er voor de komende jaren geen grote gevolgen te verwachten zijn voor de omgevingsdiensten, provincie en gemeenten.

Fokverbod nertsen

Vanaf 01-01-2024 geldt in Nederland een fokverbod voor nertsen. Nertsenhouders moeten de komende jaren een keuze maken over het vervolg op hun huidige activiteiten. Wordt een locatie geheel als bedrijf beëindigd, wordt deze voortgezet voor niet agrarische activiteiten of omgezet naar een ander landbouwbedrijf (al dan niet met vee)? Wat de keus ook wordt, men moet aan de slag om de wijzigingen te formaliseren. Procedures moeten worden doorlopen op het gebied van ruimtelijke ordening, bouwen, milieu en/of natuurbescherming.

De keuze over het vervolg op het fokverbod voor de nertsenhouders kan gevolgen hebben voor het werk van de provincie, gemeenten en omgevingsdiensten.

- Het aantal nertsenbedrijven in Brabant is relatief groot ten opzichte van de rest van Nederland, maar relatief beperkt ten opzichte van het totaal aantal veehouderijen. Vooralsnog wordt er vanuit gegaan dat er geen relevante gevolgen zijn voor de provincie, gemeenten en omgevingsdiensten. Uitzondering hierop kunnen gemeenten zijn met verhoudingsgewijs veel nertsenbedrijven.

Verplichte sanering Asbestdaken

De Eerste Kamer heeft 4 juni het asbestdakenverbod verworpen. Er komt nu geen wettelijke grondslag voor het verbod en het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat kan de invoeringsdatum van het asbestdakenverbod ook niet in een AMvB regelen: het verbod is van de baan. De staatssecretaris van IenW heeft laten weten na het zomerreces met betrokken partijen in gesprek te willen en voor het eind van dit jaar met een vervolgplan te komen. De VNG doet mee aan dit gesprek om met het Rijk te bepalen hoe gemeenten hun inwoners kunnen ondersteunen en faciliteren bij de sanering. Mogelijkheden zijn het ongewijzigd blijven inzetten op de versnellingsaanpak, een lichte koersverandering en inzetten op stimulering, of geheel stoppen met de inzet. Het verbod bepaalde dat uiterlijk 31-12-2024 alle asbestdaken verwijderd moeten zijn. Op veel stallen liggen op dit moment nog asbest golfplaten. Veehouders moesten deze de komende jaren dus verwijderen. Op basis van gegevens vanuit het BPO-speerpunt Asbestdaken wordt ingeschat dat tot 31-12-2024 nog bij circa 9.000 veehouderijen de asbestdaken van stallen moeten worden gesaneerd. Nu deze wetgeving zeer ongewis is, is deze ontwikkeling (slechts) opgenomen in dit hoofdstuk.

4.2 Regionale ontwikkelingen (tot 31-12-2024)

Gemeentelijke geurverordeningen

De Wet geurhinder en veehouderij (Wgv) is het toetsingskader voor het aspect geurhinder van dierenverblijven van veehouderijen. Aanvullend hierop hebben veel gemeenten in Brabant een gemeentelijke geurverordening vastgesteld, waarin vaak strengere geurnormen

worden gesteld. De geurverordeningen kunnen tot gevolg hebben dat door veehouders verdergaande geurmaatregelen moeten worden getroffen. De geurverordeningen leiden voor de lokale overheden niet tot extra werkzaamheden. De toetsing gebeurt toch al in alle gevallen. Mogelijk dat op grond van het vervolg op het *Adviesrapport Geur bekenen* van de Commissie geurhinder en veehouderij in de toekomst actualisatie van de gemeentelijke geurverordeningen wenselijk c.q. noodzakelijk is.

- Op dit moment is nog onvoldoende bekend of actualisatie van geurverordeningen aan de orde zal zijn en wat hiervan de consequenties zijn voor provincie, gemeenten en omgevingsdiensten..

Versnelling Transitie Veehouderij (VTV)

De provincie heeft een ondersteuningsnetwerk ingericht om veehouders te helpen bij de keuze voor de toekomst. Een aantal gemeenten hebben dit ook opgezet voor de veehouders in hun gemeente. In dat kader vinden zogenaamde keukentafelgesprekken plaats en kunnen ondersteunende maatregelen worden aangeboden. Hier zit ook een duidelijk sociale kant aan bij veehouders die 'in de knel zitten'.

In nagenoeg alle gevallen geldt dat procedures moeten worden doorlopen op het gebied van ruimtelijke ordening, bouwen, milieu en/of natuurbescherming voor intrekkingen, alternatieve invulling locaties en nieuwe aanvragen.

In verband met het streven van een veranderende verhoudingen burger-veehouder-adviseur-gemeente-provincie-OD zal meer communicatie met de omgeving en vaker vooroverleg tussen veehouder en omgeving plaatsvinden. Al dan niet onder de noemer van de 'dialoog'.

De provincie heeft de organisatie al ingericht voor de VTV. Voor de gemeenten hangen de gevolgen sterk af van het ambitieniveau op dit thema: wil de gemeente veehouders actief ondersteunen bij hun keuze op de zogenaamde rotonde, of vindt men dit een verantwoordelijkheid van de veehouders zelf en zet men vooral in op een faciliterende rol als veehouders met plannen bij de gemeente aankloppen?

De beoordeling van nieuwe plannen en/of het intrekken van bestemmingen en vergunningen ligt over het algemeen bij de provincie en gemeenten. En in het verlengde daarvan vaak ook (gedeeltelijk) bij de omgevingsdiensten. Dit komt bij de Verordening ruimte en Verordening natuurbescherming terug.

Ten aanzien van meer overleg in voorfase is het streven dat de extra inzet aan de voorkant teruggewonnen wordt door minder klachten, bezwaren en procedures.

- Vooralsnog wordt er vanuit gegaan dat dit urenneutraal blijft.

Veehouderij en volksgezondheid

In 2016 en 2017 zijn de resultaten van de onderzoeken Veehouderij en Gezondheid Omwonenden (VGO-I en VGO-II) uitgebracht. Eind 2018 is het eerste gedeelte van het VGO-III uitgebracht. Verder is in 2016 het rapport Emissies van endotoxine uit de veehouderij: emissiemetingen en verspreidingsmodellen gepubliceerd. Begin 2019 wordt het vervolg hierop verwacht, het RVG (Risicomodellering veehouderij en gezondheid: modellering van regionale endotoxineconcentraties en relaties met gezondheidseffecten).

Op basis van de hiervoor genoemde onderzoeken is door het Ondersteuningsteam Veehouderij en Volksgezondheid, onderdeel van het BPO-speerpunt Veehouderij, provincie

breed uitvoeringsbeleid opgesteld om volksgezondheid op een zorgvuldige manier te beoordelen bij ontwikkelingen van en rond veehouderijen. Dit levert in een aantal gevallen beperkingen op voor veehouders of voor ontwikkelingen in de buurt van veehouderijen. De beoordeling van het onderdeel volksgezondheid in relatie tot veehouderijen ligt over het algemeen bij de gemeenten en omgevingsdiensten. Al dan niet met ondersteuning van de GGD.

- De beoordeling van het aspect volksgezondheid wordt al enkele jaren meegenomen in de beoordelingen van en rond veehouderijen. Aangenomen dat hier bovenop voor de komende jaren geen extra capaciteit nodig is.

Provinciaal mestbeleid

De veehouderij in Brabant heeft een mestoverschot. Er ontstaat meer mest dan op het land kan worden gebracht. Daarom wordt een deel van de mest verwerkt in mestverwerkingsinstallaties. Inwoners maken zich zorgen over onder andere geuroverlast en hun gezondheid als gevolg van de verwerkingsinstallaties. Daarom heeft de provincie een mestbeleid opgesteld. Onderdeel van het provinciaal mestbeleid zijn onder andere het locatiebeleid voor grootschalige mestverwerking en technische eisen aan de verwerkingsinstallaties.

De beoordeling van Wabo-aanvragen voor mestverwerkingsinstallaties ligt bij de drie omgevingsdiensten. Voor de Wnb ligt dit bij de ODBN. Toezicht en handhaving ligt voor zowel de Wabo als Wnb bij de drie omgevingsdiensten.

In verband met de gevoeligheden rond mestverwerkingsinstallaties kunnen individuele trajecten erg veel tijd kosten voor de betreffende gemeente en omgevingsdienst. Dit is echter een bestaand gegeven en heeft slechts beperkt met het provinciaal beleid te maken.

- Het is niet te verwachten dat het provinciaal mestbeleid tot relevante extra werkzaamheden zal leiden op het gebied van Wabo of Wnb bij de omgevingsdiensten, maar een individuele traject voor een mestverwerkingsinstallatie kan wel veel tijd kosten voor een gemeente. Dit kan per geval verschillen.

Provinciale milieuverordening (PMV)

Drinkwater in Brabant wordt gewonnen uit grondwater. Waterleidingbedrijven Brabant Water en Evides pompen dit grondwater op in 38 waterwingebieden. Grondwater is bacteriologisch betrouwbaar, de bodem beschermt het grondwater tegen verontreiniging en de bodem zorgt voor een natuurlijke zuivering.

Daarom is voor de drinkwaterproductie uit grondwater slechts een beperkte zuivering nodig. Om de plekken waar grondwater wordt gewonnen als bron voor drinkwater schoon te houden en te beschermen tegen verontreinigingen heeft de provincie beschermingszones vastgelegd in de PMV.

Binnen grondwaterbeschermingsgebieden moeten bodembedreigende activiteiten op grond van de PMV uiterlijk op 1 januari 2020 vloeistofdicht zijn uitgevoerd. Tot nu toe bestond er in het toezicht nog slechts beperkte aandacht hiervoor.

- Vanaf 1 januari 2020 zal hier op gehandhaafd moeten worden. Vooralsnog wordt er vanuit gegaan dat de gevolgen voor provincie, gemeenten en omgevingsdiensten beperkt zijn.

Verscherpt toezicht vanuit de NVWA en RVO naar aanleiding van mestfraude

De NVWA (Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit) ziet samen met de RVO (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland) toe op de naleving van het mestbeleid van de overheid. Het beleid moet de bodem en het grond- en oppervlaktewater beschermen tegen de schadelijke gevolgen van overbemesting.

In 2018 zijn gevallen van mestfraude geconstateerd. Naar aanleiding hiervan zijn in Brabant afspraken gemaakt tussen de NVWA, de provincie en de omgevingsdiensten om elkaar via kennis- en informatie-uitwisseling en gezamenlijke acties ondersteuning te bieden bij het voorkomen van deze fraude. Vooralsnog zijn er voor de uitvoering geen concrete toezichtsprojecten gepland (stand van zaken april 2019).

Toezicht en handhaving op veehouderijen liggen veelal bij de omgevingsdiensten. De NVWA en de omgevingsdiensten streven ernaar regelmatig kennis en informatie uit te wisselen en voor elkaar een signalerende rol te vervullen ('oog-en-oor-functie'). Er zijn tot op heden geen afspraken voor concrete projecten en de benodigde capaciteit hiervoor.

- Vooralsnog wordt er vanuit gegaan dat de gevolgen voor provincie, gemeenten en omgevingsdiensten beperkt zijn.

4.3 Toekomstige landelijke ontwikkelingen

Een aantal voorzienbare toekomstige ontwikkelingen kunnen gevolgen hebben voor het werk van de provincie, gemeenten en omgevingsdiensten. Per ontwikkeling wordt beschreven welke veranderingen zij mee kunnen brengen. De omvang van eventuele extra taken is echter nog niet aan te geven.

Omgevingswet

Met de *Omgevingswet* wil de overheid de regels voor ruimtelijke ontwikkeling vereenvoudigen en samenvoegen. Zodat het straks bijvoorbeeld makkelijker is om bouwprojecten te starten. Naar verwachting treedt deze wet in 2021 in werking. De gewijzigde regelgeving zal gevolgen hebben voor veehouders en voor de lokale overheden. Voor de veehouderij zijn deze vergelijkbaar met die voor andere sectoren. Ze worden daarom in dit verband niet apart behandeld. De voorbereiding op de *Omgevingswet* vindt via een ander traject plaats.

Stalbranden

Sinds 2017 is er steeds meer beroering ontstaan over stalbranden en hiermee gepaard gaande grote aantallen dode varkens en kippen. Het probleem is landelijke opgepakt en kan de komende jaren leiden tot aanscherping van eisen voor bestaande en nieuwe stallen. Vooral ook vanuit de verzekeringsmaatschappijen. Te denken valt aan eisen voor elektrische installaties en compartimentering van stallen. Dit kan gevolgen hebben voor veehouders. Eventuele aanscherping van de eisen voor brandveiligheid kunnen gevolgen hebben voor het werk van de provincie, gemeenten en omgevingsdiensten.

LNV-visie omschakeling naar kringlooplandbouw

De Nederlandse landbouw is wereldwijd toonaangevend. Het is de ambitie van het kabinet deze positie te behouden, ook over 50 jaar. Tegelijkertijd staat Nederland voor een aantal grote maatschappelijke uitdagingen met betrekking tot bodem, biodiversiteit en klimaatakkoord. Om deze uitdagingen het hoofd te bieden kiest minister Schouten van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) voor een omslag naar kringlooplandbouw in

2030. Bij kringlooplandbouw komt zo min mogelijk afval vrij, is de uitstoot van schadelijke stoffen zo klein mogelijk en worden grondstoffen en eindproducten met zo min mogelijk verliezen benut. Veehouders in Brabant zullen ook een keus moeten maken bij een omschakeling naar kringlooplandbouw. Initiatieven zoals 'Voedsel 1000' en de 'Verkenning Agrofood Brabant 2050' van Brabantadvies geven daarvoor al mogelijke richtingen. Op dit moment zijn de wettelijke gevolgen in termen van vergunningverlening of veranderend toezicht voor de veehouderij nog niet beschikbaar.

Klimaatakkoord

In het ontwerp voor het Klimaatakkoord staan zeshonderd voorstellen met wat er in Nederland mogelijk is om de uitstoot van het broeikasgas CO₂ te verminderen. De sector landbouw en landgebruik is hier een onderdeel ('tafel') van. Om in 2050 in de landbouw en met landgebruik klimaatneutraal te zijn moet er veel gebeuren. Op dit moment zijn de wettelijke gevolgen in termen van vergunningverlening of veranderend toezicht voor de veehouderij nog niet beschikbaar.

Schone Lucht Akkoord

Voor een verdere vermindering van gezondheidsrisico's als gevolg van luchtverontreiniging werken Rijk, provincies en gemeenten aan het Schone Lucht Akkoord (SLA). Het streven is om dit akkoord nog voor de zomer 2019 af te sluiten, waarbij onder andere afspraken worden gemaakt over de emissie van fijnstof uit pluimveehouderijen.

Maatlat Schoon Erf

Vanaf 1 januari 2018 is de Maatlat Schoon Erf van kracht. Hoofddoel is om investeringen te stimuleren die emissies naar bodem, grondwater en oppervlaktewater voorkomen uit mest, urine, compost, reinigingsmiddelen, gewasbescherming en veevoer. Vanuit de Europese *Kaderrichtlijn water* is het de bedoeling dat er in 2027 nul emissie is naar het oppervlaktewater. Boeren spelen daar een belangrijke rol in en worden gevraagd daarin te investeren.

Het *Activiteitenbesluit milieubeheer* schrijft voor dat bestaande voerkuilen met ingang van 1 januari 2027 moeten zijn voorzien van een vloeistofkerende vloer en opvangput. De maatlat kan gevolgen hebben voor het werk van de provincie, gemeenten, waterschappen en omgevingsdiensten. Het schoon houden van boerenerven en daarmee voorkomen van afspoeling van verontreinigende stoffen van deze erven wordt meegenomen bij de beoordeling van vergunningen en in het kader van toezicht & handhaving.

4.4 Autonome ontwikkeling

Stoppen veehouderijen

Jaarlijks stoppen veehouders met hun bedrijf. Dit is een autonome ontwikkeling die al vele jaren plaats vindt. Door schaalvergroting van de overblijvende bedrijven blijven de totale dieren aantallen tot op heden ongeveer gelijk.

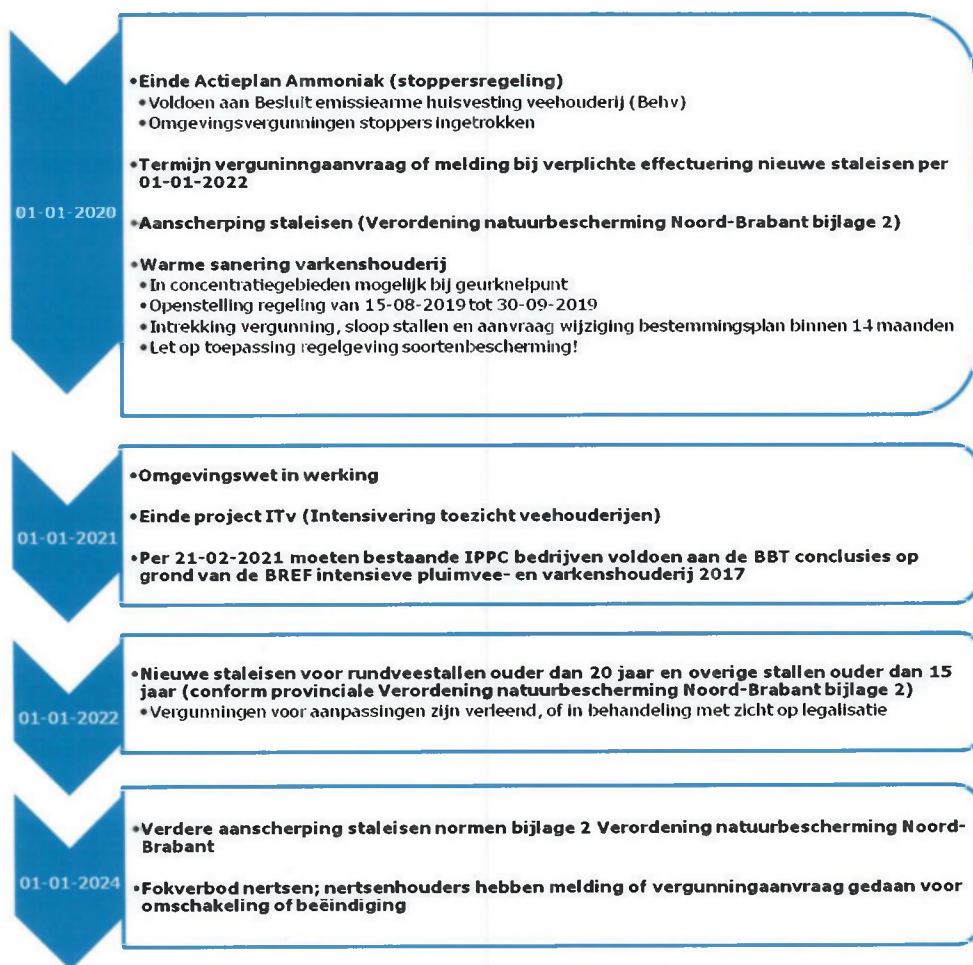
Mede als gevolg van de landelijke en regionale ontwikkelingen zullen naar verwachting de komende jaren aanzienlijk meer veehouders stoppen met hun bedrijf. Deze stoppers moeten hun vergunning intrekken, het bouwvlak herbestemmen, stallen slopen (al dan niet met asbest) en/of de bedrijfswoning omzetten naar burgerwoning (voor zover mogelijk).

Brabantadvies gaf recentelijk (maart 2019) voor de toekomst van de blijvers in de agrofoodsector een viertal mogelijke scenario's. Afhankelijk daarvan zien we ontwikkeling naar meer industrialisatie, meer kringlooplandbouw maar ook de focus op de afzet zal van belang zijn. Wordt voor de regionale markt geproduceerd of voor de wereldmarkt? Op termijn zal dus het aantal veehouderijen aanmerkelijk lager liggen dan op dit moment. De omvang en complexiteit zal over het algemeen wel groter zijn.

Dit betekent enerzijds een te verwachten afname van Wabo- en Wnb-procedures en een zekere afname van het aantal milieucontroles bij veehouderijen, anderzijds – door de schaalvergroting en complexiteit – waarschijnlijk een toename van de tijd per procedure en controle.

Na een VTH-piek op basis van de onder de vorige paragrafen benoemde ontwikkelingen is de verwachting dat de benodigde VTH-capaciteit op de lange termijn geleidelijk af zal nemen. De verwachting is dat de afname na de piek 2019-2020-2021 inzet en vervolgens na 2024 verder doorzet. Dit is op dit moment nog moeilijk in uren uit te drukken, maar het is wel een aandachtspunt.

5 TIJDLIJN ONTWIKKELINGEN VOOR DE VEEHOUDERIJSECTOR

BIJLAGE 5: Werkatelier externe meedenkers op 10 september 2019

De opzet van het werkatelier met externe meedenkers

De Taskforce heeft een aanvullende werksessie van een dag georganiseerd met professionals van buiten de vertrouwde VTH-kring om te kijken naar ongebruikelijke ideeën voor het vraagstuk tussen nu en drie jaar. Deze werksessie stond onder leiding van Esther van der Valk en Harry te Riele van Transitiefocus. Zij zijn sinds 2016 betrokken bij de mestdialoog en bekend met de transitie van de landbouw in gemeentelijke - en provinciale context. In de groep deelnemers zat inhoudelijke ervaring, transitiekennis, IT-kennis, kennis van de Omgevingswet en inbreng vanuit andere werkvelden zoals het sociaal domein en personeelszaken. Iedereen was voorzien van basiskennis VTH, een open mind, nieuwsgierigheid, respect voor gebaande paden én lef om daarvan af te wijken. Vanuit de ODZOB schoven drie Vergunningverleners In Opleiding (VIO's) aan die een verfrissende en onbevangen kijk op het vraagstuk gaven. Met lopende juridische procedures tussen partijen is ervoor gekozen het vraagstuk tussen overheidspartners en de omgevingsdiensten te bespreken en aan oplossingen te werken. Het verdient aanbeveling om later ook andere partijen, zoals sector, branche, adviseurs en samenleving te betrekken bij dit vraagstuk dat naar verwachting een sterke dynamiek laat zien de komende 15 jaar.

Opbrengst van de dag!

De dag startte door de ontwikkelingen te plaatsen in de context van het transitie denken: gaat de landbouw in transitie, dan hoort de VTH-hoek daar intensief bij betrokken te worden. De rest van de dag stonden de opgaven in het VTH-domein centraal. Deelnemers werden eerst uitgedaagd ideeën te genereren voor het VTH-vraagstuk in het algemeen en vervolgens voor komende vier jaar.

Veel ideeën waren herkenbaar voor de Taskforce en komen terug in het maatregelenpakket. De deelnemers stonden voorts lang stil bij de doorloop van het hele vergunningproces, van vooroverleg/aanvraag via uiteindelijke vergunningverlening tot de hoge percentages beroepsprocedures (95%). Het advies is dat de overheid aan haar partners vraagt waar prioriteit ligt: bij de reductie van de doorlooptijd tot aan de start van de beroepsprocedure, of bij reductie van doorlooptijd tot aan de verleende vergunning? Daarnaast werd het administratieve werk van vergunningverleners een aandachtspunt. Het continu afstemmen tussen vergunningverlener, adviseur en initiatiefnemer kost veel tijd. Het scheiden van vergunning schrijven (bijvoorbeeld door aanvrager met adviseur) en vergunning toetsen/verlenen ziet de groep als een Quick win. Een mooie opbrengst die de Taskforce meeneemt in haar maatregelenpakket is de suggestie dat de initiatiefnemer en zijn adviseur een combinatie van aanvraag en (al online staande raam-) vergunning indienen, zodat het bevoegde gezag vooral in de toetsende rol komt en al alle administratieve gegevens (zoals dieraantallen, stalsystemen, NAW gegevens en dergelijke) zijn verwerkt. In het vervolgtraject beloon je hiermee ook bedrijven en adviseurs die hun zaken goed op orde hebben door een snellere vergunningverlening.

Wat geven de externe meedenkers nog mee voor de rapportage van de Taskforce?

Bij de afsluiting van de dag gaven de professionals de Taskforce een aantal adviezen mee voor de rapportage van de Taskforce en het vervolgtraject, zoals:

- Kom met een daadkrachtig advies!
- Kijk van buiten naar binnen.....
- De transitie is ook lol en passie met elkaar, waarbij niet alles anders hoeft.
- Het is niet wij tegen zij. Het is samen!
- Schakel de omgeving
- Heb de dataset en basisgegevens op orde
- Geef vertrouwen aan medewerkers en heb aandacht voor hen. Zij moeten het doen!

Welke suggesties hebben de meedenkers nog voor de langere termijn?

Voor de langere termijn kwamen er onder meer de volgende suggesties:

- Betrek het maatschappelijk doel van de vergunningverlening veel nadrukkelijker erbij ten koste van het zetten van vinkjes. Verduurzaming van het buitengebied gaat momenteel erg snel. Het doel van de VTH-hoek verschuift dus komende jaren sterk en afspraken worden bovendien situationeel. Tijdelijke vergunningen worden een standaard ingrediënt omdat stalsystemen en maatschappelijke opvattingen snel innoveren en veranderen. Maak een online venster met suggesties voor vergunning aanvragers voor zorgvuldige dialoog met de omgeving
- Investeer in de samenwerking met maatschappelijke partners.
- Investeer in de nieuwste generatie en opleiding.
- Koppel databestanden zodat je gericht risicoplekken gaat bezoeken.
- uniformering en koppelbaarheid van databestanden bij gemeenten is nodig, maar weinig gemeenten hebben nu een accuraat gegevensbestand. Er moet ook een interface komen voor water- bodem en luchtbestanden.
- Goedkope meetsystemen met sensoren in en rond stallen, toegankelijk voor het publiek en enkele indicatorparameters benoemen die staan voor een gezonde bedrijfsvoering. Meten gebeurt goedkoop en continu op die indicatoren. Diepte-onderzoek pas bij vermoeden van ontoelaatbare situaties.
- Ontwerp VTH zo dat de functie een relatief soepele transitie landbouw mogelijk maakt in Noord-Brabant.

BIJLAGE 6: werkdocument van de Taskforce met uitgewerkt en niet-uitgewerkte maatregelen

De maatregelen in de blauwe regels zijn uitgewerkt en onderzocht op efficiency-voordeel. De maatregelen in de witte regels zijn niet verder uitgewerkt vanwege lage rendementsverwachting. De risico's zijn eveneens in kleur aangegeven: laag risico = groen, middel risico = geel en hoog risico = rood.

Welke beleidsmaatregel is verder door de Taskforce uitgewerkt na de brainstormsessie?	Risico omgevingskwaliteit	Juridisch risico	Financieel risico	Bestuursrisico	Beheersmaatregelen	Haalbaarheid Taskforce	Rendement in uren
De suggestie dat de initiatiefnemers en hun adviseur een combinatie van aanvraag en (al oggestelde) vergunning indient, zodat het bevoegde gezag vooral in de toetsende rol komt en al alle administratieve gegevens (zoals dieraantallen, stalsystemen, NAW-gegevens en dergelijke) zijn verwerkt. In het vervolgtraject belooft de hiermee ook bedrijven en adviseurs die hun zaken goed op orde hebben door een snellere vergunningverlening. Door het 'medeleven' van de betreffende conceptvergunning kunnen mogelijk ook de legeskosten worden aangepast.	Nog steeds sprake van toetsing door bevoegd gezag	Nog steeds sprake van toetsing door bevoegd gezag	De mogelijke afname in legeskosten is natuurlijk ook gekoppeld aan 'minder' werk aan de betreffende behandeling van de aanvraag en vergunningprocedure	Nog steeds sprake van toetsing door bevoegd gezag	Zorgen voor een goede borging van de gegevensuitwisseling van systemen en digitaal vastzetten van de uitgangspunten van de berekeningen in aanvraag en (concept)vergunning	Hoog	per procedure Wvb 5 uur reductie met in 2020 25% van de procedures met deze maatregel en in 2021 40% van de procedures met deze maatregel
De aanvragen om omgevingsvergunning (milieudeel) globaal toetsen als aanmerkelijk risicovoller dan onder de norm ligt. Risicogerichte vergunningverlening	Het is mogelijk dat hogere normen worden vergund dan een bedrijf nodig zou hebben voor de bedrijfsvoering-/aangevraagde activiteiten	Fouten in de toetsing maken de besluiten kwetsbaar in bezwaar en beroepsprocedures	Laag	Bij gevoelige dossiers kan deze aanpak negatief uitvallen naar de omgeving	Bij risicogerichte vergunningverlening goede en concrete afspraken voor een tweede lezer / kwaliteitscontrole / omgevingsscan; via intervisiemogelijkheden kijken naar het streven van uniforme werkwijzen met vergunningverleners en diepte van toetsing	Hoog: deze maatregel kost tijd in de implementatie, de werkprocessen en het bespreken van werkhouding, maar scheelt in de uitvoering tijdsinzet van vergunningverleners.	Risicogerichte vergunningverlening betekent een rendement van 5 uur (uitgaande van huidige vergunningverlening van 60 uur)
Risicogerichte vergunningverlening waarbij deze maatregel toeziet op procedurele mogelijkheden, gestandaardiseerde toetsing met de nadruk op de belangrijkste hoofdpunten en gedegen risico-inschatting. Duidelijk te zijn tegen kansloze initiatieven (bijvoorbeeld geen vooroverleg of uitgebreide beoordeling).	Door de keuze in toetsing kan er risico ontstaan voor de omgevingskwaliteit op een aantal milieuaspecten met de inschatting van laag risico (kans X effect); weelicht meer mogelijkheden in voorschriften mogelijk gemaakt dan aangevraagd wordt	Door risicogerichte toetsing hebben de bepaalde aspecten minder aandacht in de vergunningverlening	Laag	Er is ook bestuurlijke acceptatie nodig dat een aantal milieu-aspecten komen maar wel in voldoende mate geborgd zijn in de regels c.q. het toezicht	Bij risicogerichte vergunningverlening goede en concrete afspraken voor een tweede lezer / kwaliteitscontrole / omgevingsscan; via intervisiemogelijkheden kijken naar het streven van uniforme werkwijzen met vergunningverleners en diepte van toetsing	Hoog: deze maatregel kost tijd in de implementatie, de werkprocessen en het bespreken van werkhouding, maar scheelt in de uitvoering tijdsinzet van vergunningverleners.	Zie hierboven
Formele beoordeling ontvankelijkheid en toetsing aanvraag; geen afstemming over aanpassen aanvraag maar formeel niet ontvankelijk verdragen en buiten behandeling laten; zorgt voor spreiding werkzaamheden en op langere termijn mogelijk betere kwaliteit van aanvragen om vergunning. Bij de behandeling van aanvragen in het kader van Vvb is dit een bewezen werkwijze.	Laag	Hoe voorkomen je procedures dat aanvragers dat aanvraag wel ontvankelijk vindt?	Laag	Past overigens wel in gangbaar uitgangspunt dat dit eigen verantwoordelijkheid is van de aanvrager	communiceren, wellicht organiseren van informatiebijeenkomsten tussen omgevingsdiensten, adviseurs en sector over samenwerking en verwachtingen van kwaliteit van het werk	Hoog door duidelijkheid en kwaliteit (eerste) aanvragen	minimaal éénmaal aanvullen aanvraag (na investering in vooroverleg) betekent een rendement van 2 uur (uitgaande van huidige vergunningverlening van 60 uur)
Agrarische meldingen Activiteitenbesluit niet meer toetsen of de gemiddelde situatie aan de milieuregels voldoet; alleen ontvangen bewijs van ontvangst verstrekken en archiveren.	Gemiddelde situaties kunnen grote wijzigingen die nog niet gemiddeld kunnen worden.	Bedrijven kunnen geen acceptatie/goedgekeurd van melding afwachten.	Het valt niet uit te sluiten dat een bedrijf pas ná de verandering erachter komt dat de verandering strijd is met milieuregels. Verantwoordelijkheid naleving ligt bij bedrijf. Mogelijk op termijn extra toezicht door afname van de kwaliteit van de meldingen.	Er kunnen meldingen gepubliceerd worden die in strijd zijn met de regels. Verantwoordelijkheid naleving ligt bij bedrijf.	Korte en heldere reactie op de melding waarmee de schijn van instemming/toezeggingen wordt voorkomen, daarnaast extra informatieblad over agrarische melding met voldoende/genoeg gegevens.	Hoog. Deze maatregel vergt een eenvoudige werkinstructie, maar maakt veel tijd vrij.	Voor OMAVB gebied levert dit een besparing per jaar op van 4.671 uur (Vernieuwingsubsidië dit voor 3 diensten, dan heb je een besparing van bruto 14.013 uur per melding, met 1.054 meldingen per jaar kost dit dus een afrek van 1.054 uur – > = 12.959 uur netto winst per jaar

Welke beleidsmaatregel is verder uitgewerkt door de Taskforce na de brainstormsessie?	Risico omgevingskwaliteit	Juridisch risico	Financieel risico	Bestuurlijk risico	Beheersmaatregelen	Haalbaarheid Taskforce	rendement in uren
Het combineren van toezicht met vergunningverlening, zoals bij een toezichtcontrole direct melding bijmet de bedrijven bespreken. Daarbij nadrukkelijk aandacht voor de wettelijke scheiding tussen vergunningverlening en toezicht	Meldingen hebben in principe een laag omgevingsrisico en door de aanwezigheid van toezichthouder en combinatie met indieningsvereisten komen wel kwalitatief hoogwaardige meldingen over de activiteiten binnen	Laag	Toezichthouders zullen hierdoor extra werk en dus meer uren nodig hebben	Laag	wettelijk is vastgelegd dat er tussen vergunningverlening en toezicht. Ben bewust van deze scheiding bij de ambtelijke informatievoorziening en hulp bij bedrijven	Middel	Berekening is gebaseerd op de bezetting en onderhanden zaken in 2018 in OMWB-gebied. De brutobesparing vanwege achterwege kunnen laten van verzoeken aanvullende gegevens door vergunningverlening is 3.557 uur per jaar. Daar staat echter voor Toezicht naar schatting 1.581 uur per jaar aan extra werk tegenover. Daarnaast zijn er transactiekosten ter hoogte van 40 uur per jaar. Onder de streep blijft er nettowinst per jaar over van 1.936 uur. Voor de drie diensten betekent dat na extrapolatie: 5.888 uur
Het ambtelijke actualiseren BBT bij IPPC-bedrijven gedurende de komende 3 jaar. Het wil bestaande vergunningen van IPPC-bedrijven binnen 4 jaar na 21 februari 2017 moeten zijn geactualiseerd.	De meeste milieuwinst zit in modernisering van installaties. Bij Europese aangewezen typen bedrijven moeten aanvullende voorschriften worden opgenomen. Het rendement daarvan is laag.	Laag	Laag.	Nederland kan door de EU worden aangesproken op de plicht om bepaalde typen bedrijven te moderniseren aan de hand van Europese milieueisen.	Geen.	Middel	Bij verschuiving van 1 jaar voorbij de wettelijke termijn uitgaan van de aantallen opgenomen in de notitie veehouderij. Er is wellicht nog enig rendement mogelijk in de standaardisatie van actualiseren, specialisatie eis niet mogelijk, vormt integraal onderdeel vergunning. Rendement max 1,5 uur per actualisatie. Op 350 actualisaties: 525 uur.
Harmoniseren opdrachten/werkwijze van alle gemeenten en alles mandateren. Alle gemeenten werken met volledige mandatering en zonder eigen individuele wensen, werkwijzen en andere afspraken.	Laag	Laag	Laag, mogelijk in opstart iets meer transitiekosten	Laag	Verder uitwerken, mogelijk tijdelijkheid van 3 jaar opnemmen. Afstemming tussen gemeenten en OD blijft plaatsvinden, gezamenlijke verantwoordelijkheid.	Middel	Voorstel voor uniform mandaat voor agrarische vergunningverlening, toezicht en handhaving. Onderzoekt is wat de besparing in uren voor de OD's kan zijn. Mandaat blijkt de diensten voor dit vraagstuk meer tijd te kosten. Dus geen oplossing voor capaciteitsprobleem binnen diensten op dit moment. Het kan wel zorgen voor minder hoge kosten bij gemeenten door efficiënter werken bij OD's onder mandaat. Het onderzoeken hiervan valt echter buiten de scope en onderzoeksmogelijkheden van de Taskforce.
Geen extra verzoektaken VTH aannemen door omgevingsdiensten en geen extra verzoektaken uitzetten door Provincie en gemeenten: bevestig opdrachtgever- en opdrachtemandatering. Enkel aannemen van extra taken in de afstemming met nieuwe taken waar agrarisch VV-ers worden ingezet: kritisch zijn tegen nieuwe taken (de nu nog niet bij de diensten liggen).	Laag	Laag	Laag	Laag.	Escalatiepad voor 'high profile' opdrachten die in ultonderzoektaak gevallen toch als verzoektaken neergelegd kunnen worden.	haalbaarheid middel maar aandacht voor inzet voor agrarische verg. bij extra opdrachten	Als het een keuze is deze taken weg te halen bij de huidige flie's dat is er voor de toekomst geen rendement te behalen. Als het aantal flie echter toeneemt is het de verwachting dat dat soort extra opdrachten ook toeneemt. Zeker bij het type mensen dat nu wordt aangenomen, die in de breedte van de Omgevingswet kunnen werken. Een duidelijke efficiencywinst is echter niet te geven
Behv en stopporopreging - Geen controle of veehouderij gestopt is en niet actief intrekken vergunning en beslissing; wel controles in kader van ITV-project. - Eventueel alleen controle of nog vee aanwezig is; kan eventueel op basis van informatie andere erfhebber of technische hulpmiddelen. - Welke mogelijkheden zijn er binnen ITV voor intrekken vergunningen op verzoek?	Middel risico voor de omgeving: doorgaan met activiteiten op basis van verouderde vergunningen kan plaatsvinden bij niet actief intrekken	laag	Middel: niet ingetrokken vergunningen / beslissing wegens nog steeds mee in de toetsing van de omgevingskwaliteit van de initiatieven in de omgeving en betekent dan extra werken en dus middelen	Middel: niet ingetrokken vergunningen / beslissing wegens nog steeds mee in de toetsing van de omgevingskwaliteit van de initiatieven in de omgeving en betekent dan extra werken en dus middelen	harteren van 'high-risk profile'. Als zeer aannemelijk is dat de ondernemer toch door gaat met zijn bedrijfsvoering alsnog ambtshave intrekken.	haalbaarheid middel maar aandacht voor inzet voor agrarische verg. bij extra opdrachten	500 intrekkingen Brabantbreed, stel 50% geen intrekkingverzoek = totaal 5000 uur. Dat betekent per jaar 3000 uur minder werk en dan worden de vergunningen later ingetrokken. Op dit moment met het vraagstuk van de skstproblematiek acht de Taskforce dit echter geen realistische maatregelen om vergunningen later in te trekken: de efficiency halen bij het intrekkingproces

Welke beleidsmaatregel is niet uitgewerkt door de Taskforce na de brainstormsessie?	risico omgevingskwaliteit	juridisch risico	financieel risico	bestuurlijk risico	beheersmaatregelen	haalbaarheid Taskforce	rendement in uren
Vanuit het provinciale Bestuursakkoord is het stoppen of faseren van het project Intensivering Toezicht veehouderijen (ITv) geen optie. Het stoppen of faseren (qua deelname) is wel een optie voor gemeente. Deze beleidsmaatregel is besproken in de Taskforce.	ITv draagt bij aan de intensivering van toezicht op de omgevingskwaliteit bij agrarische veebedrijven, de huidige aanpak draagt bij aan het (sneller) verbeteren van de omgevingskwaliteit	Laag: er kleven geen grote risico's aan in juridische zin	Aanvullende financiering provincie kan stoppen door faseren. Mogelijk extra inzet (stoppers, Verordening) indien project gefaseerd wordt.	Er zijn gemeenten die niet deelnemen doordat 3 jaar harde eis was.	Geen.	Laag	niet uitgewerkt
Het instellen van risicogerichte Toezicht en Handhaving (Wabo) met prioritering in de controles afhankelijk van de (milieu)gegevens voor de omgeving met slim gebruik van gegevens van andere (overheids)partners	Laag	Laag	Zou meer handhavingsinzet uit voort kunnen komen	Laag	Afsterming tussen gemeenten en OD blijft plaatsvinden over risico-inschatting	laag vanwege al huidige aanpak van het project Intensivering toezicht veehouderijen	niet verder uitgewerkt
Alleen nog bedrijven controleren bij verzoeken van derden tot intrekking vergunning en/of handhaving (piepsysteem).	Geen regulier toezicht voor het milieudeel van de omgevingsvergunning laat aandacht voor milieumaatregelen afnemen	Juridisch hoeft er alleen besluitvorming plaats te vinden als er een formeel verzoek tot intrekking/ handhaving ligt	Laag	Laag	Op projectbasis toezicht houden	laag	niet verder uitgewerkt
Beoordeling meldingen door T&H bij het indienen alleen toets volledigheid, geen technisch inhoudelijke beoordeling. Deze vindt later plaats bij controlebezoek. Dus verschuiven van vooraf naar achteraf met voldoende aandacht voor het vermengen van vergunningverlening en toezicht.	Meldingen hebben in principe een laag omgevingsrisico en door de aanwezigheid van toezichthouder en combinatie met indieningsvereisten komen wel kwalitatief hoofdvraagwaardige meldingen over de activiteiten binnen	Wettelijk is vastgelegd dat er een duidelijke scheiding is tussen vergunningverlening en toezicht. Maar waarom voor meldingsplicht nu geen bewuste keuze maken?	Toezichthouders zullen hierdoor extra werk en dus meer uren nodig hebben	Wettelijk is vastgelegd dat er een duidelijke scheiding is tussen vergunningverlening en toezicht. Maar waarom voor meldingsplicht nu geen bewuste keuze maken?	goede en concrete afspraken voor een 'tweede lezer' / kwaliteitscontrole met aandacht voor scheiding; houd aandacht voor 'het in het veld zijn'	laag door meer taken en werkzaamheden toezichthouders	niet verder uitgewerkt
Anticiperen op Omgevingswet: toetsen op vergunningsplicht onder de Omgevingswet en hier op anticiperen. Dus geen uitgebreide toetsing als vergunningsplicht in 2021 komt te vervallen.	Door deze ontwikkeling in de wetgeving te maken is al een inschatting van risico voor de omgevingskwaliteit gemaakt	Anticiperen op toekomstige en nog onduidelijke wetgeving geeft een duidelijk risico als toch vergunningverlening noodzakelijk was	Laag	Anticiperen op toekomstige en nog onduidelijke wetgeving geeft een duidelijk risico als toch vergunningverlening noodzakelijk was	Vooraf duidelijk en helder communiceren naar de initiatiefnemers welke procedure gevolgd wordt en de keuze hierover samen maken en vastleggen	laag door weinig concrete mogelijkheden in de Omgevingswet voor agrarische vergunningverlening	niet verder uitgewerkt
Detachering en werving. Detacheer provinciale medewerkers of beleidsmedewerkers fysieke domein naar omgevingsdiensten; eventueel ook vanuit andere provincies of omgevingsdiensten buiten Brabant	Laag	Laag	Daarnaast het inwerken en het achterblijvend werk dient ook gedaan te worden?	Laag	Inwerktijd	Laag. Vermoedelijk zijn er niet veel provinciale medewerkers in staat en bereid tot deze tijdelijke uitstap. Ook bij andere provincies of omgevingsdiensten zien wij geen reële arbeidskrachten voorhanden	niet verder uitgewerkt

Welke uitvoeringsmaatregel is niet uitgewerkt door de Taskforce na de brainstormsessie?	riscio omgevingskwaliteit	juridisch riscio	financieel riscio	bestuurlijk riscio	beheersmaatregelen	haalbaarheid Taskforce	rendement in uren
Stuur stoppers na korte bureaucheck het voornemen tot intrekken vergunning en/of een voornemen tot onderbrenging en laat bedrijfsbezoek achterwege. Zet wel vooraf in communicatie met alle branchepartijen over dit besluit! Onderzoek ook of er slim andere gegevens van (overheids)partners gebruikt kunnen worden.	Laag	Laag	Laag	Middel: de verbinding en samenwerking tussen overheid, sector en initiatiefnemer is verevorden tot een standaardprocedure zonder contact en achtergrond	vooraf breed communiceren en eerst individuele vooraankondiging sturen	haalbaarheid hoog, maar nu zorgt voor bezoek alle stoppers; laag rendement	niet verder uitgewerkt
Risicogerichte T&H - Stoppers: Behu alleen brief sturen of ze gestopt zijn, in eerste instantie niet bezoeken. - Gebruik maken van informatie andere partijen (bijvoorbeeld RVO, NAWA, metalingen). - T&H op basis van klachten en andere signalen.	laag, betreft vooral inspanning om informatiestromen / - voorziening beter in beeld te hebben	laag, betreft vooral inspanning om informatiestromen / - voorziening beter in beeld te hebben	Middel: betreft vooral inspanning om informatiestromen / - voorziening beter in beeld te hebben; vergt in de uitvoering investering van 'dataspecialist' zonder direct werkzaamheden in primaire proces	laag, betreft vooral inspanning om informatiestromen / - voorziening beter in beeld te hebben	Hoe bestuurlijk bespreekbaar maken van gebruik van elkaars gegevens (uiteraard binnen privacy-mogelijkheden)	laag	niet verder uitgewerkt
BVVT bij gemeenten / Veiligheidsregio en samen toezicht plannen; Zijn hier goede landelijke voorbeelden van? Kan dit administratief (Babant) breed ingezet worden? Kijk toekomstgericht bij stoppers, leegstaande gebouwen, VAB's	laag; is de bedoeling vanuit integraal werken	laag	Middel: afstemming of inrichten van expliciet verdeelcentrum leidt tot eerst investeren	Middel: deze werkwijze is steeds de bedoeling van de veegever en een vraag vanuit de maatschappij / bedrijven	administratief brabants breed inzetten van een 'verdeelcentrum' per dienst voor werkverdeling; meenemen in (efficiënt) uitvoeren vergunningenproces	laag; wederzijds opleiden en verthvoorbeelden delen; veel meervraads vanwege integraal werken en elkaar beter informeren	niet verder uitgewerkt
Standaard intrekken vergunningen en bestemmingen; op basis van stoppersreageing B&V en in het kader hiervan gedane medingen, vaakouders standaard aanschrijven dat vergunning en bestemming worden introkken. Dit ook een aandachtspunten bij het werkproces van vergunning-verlening.	laag; bedrijven geven al aan om te stoppen en na intrekken zijn activiteiten niet meer mogelijk	laag; het begin zal starten met communicatie en vooraankondiging	laag; stoppers zouden toch stoppen?	Middel: de verbinding en samenwerking tussen overheid, sector en initiatiefnemer is verevorden tot een standaardprocedure zonder contact en achtergrond	vooraf breed communiceren en eerst individuele vooraankondiging sturen	haalbaarheid hoog, maar nu zorgt voor bezoek alle stoppers; laag rendement	niet verder uitgewerkt
Niet actief intrekken vergunningen en bestemmingen Risicogerichte beoordeling of intrekking direct noodzakelijk is of eventueel nog even kan wachten.	hoog; doorgaan met activiteiten op basis van huidige vergunningen ligt op de voor bij niet actief intrekken	laag; niet introkken vergunningen / bestemming wegen nog steeds mee in de toetsing van de omgevingskwaliteit van de initiatieven in de omgeving	Middel: niet introkken vergunningen / bestemming wegen nog steeds mee in de toetsing van de omgevingskwaliteit van de initiatieven in de omgeving en belakten dan extra verkeuren en dus middelen en meer toezicht moeten houden bij deze bedrijven	Middel: niet introkken vergunningen / bestemming wegen nog steeds mee in de toetsing van de omgevingskwaliteit van de initiatieven in de omgeving (vaarbij veel gegevens niet meer actueel zijn en emissie niet afnemen)	hoe voorkom (e het achteruitgaan van de actualiteit in gegevens (lees groot verschil in actualiteit in gegevens, dus ook niet verselijk uit bijvoorbeeld Bestuursakkoord en actualiteit Web BVB	laag; op korte termijn kleine wind maar op termijn achteruitgang actualiteit gegevens; dus ook niet verselijk uit bijvoorbeeld Bestuursakkoord en actualiteit Web BVB	niet verder uitgewerkt
Administratieve controle op indienen aanvragen vrb en aanschrijven in plaats van uitvoeren controlebezoeken veelouders op indienen aanvragen in verband met de vrb.	hoog; uitvoering in plaats van aanschrijven neemt veel onduidelijkheid en belangrijke minde aspecten de over het hoofd worden gezien.	laag; in systemen moet de vergunningssituatie inzichtelijk zijn	laag	Middel: de verbinding en samenwerking tussen overheid, sector en initiatiefnemer is verevorden tot een standaardprocedure zonder contact en achtergrond	laag	laag	niet verder uitgewerkt
Tijdelijk vergunning-verlening Vrb door alle drie omgevingsdiensten: - Door verdelen werkzaamheden over drie diensten wordt de grde pek bij het ODBN-team Vrb-vergunningen gespreid. - Bij verdelen over drie diensten wordt vergunning-verlening Vrb en Wabo gecombineerd uitgevoerd. Dit zou naast spreiding ook efficiëntievoordeel op moeten leveren. - Heeft vooral betrekking op uitvoeren van de mensen, niet herverdelen van de opdrachten	Laag	Middel: De Europese gebiedsbescherming zit ingewikkeld in elkaar, ook kwaliteit moet gewaarborgd zijn. OMWB en ODZOB collega's kunnen kennisachterstand tov ODBN niet eenvoudig inhalen. Echter is de vraag hoe groot deze achterstand is	Middel: Het inveren van mensen kost tijd, en dus geld. Het is ook nog niet duidelijk wat de juiste aanpak is, moet verder uitgewerkt worden	Laag	Invetten van alleen senior vergunning-verleners die al ervaring hebben met Vrb-vergunning-verlening in het verleden bij de ODZOB/OMWB. Kennis is hier al grotendeels aanwezig	Laag. Het inveren van vergunning-verleners OMWB/ODZOB op natuur vergt waarschijnlijk ene grote personele inspanning. Daar staat tegenover dat dit overbelasting van de ODBN kan voorkomen.	niet verder uitgewerkt
Gebiedsgerichte aanpak: in kader van Versnelling Transitie Veiloudheid en Ondersteuningsnetwerken gebieden aanpakken en daarop gebaseerd gericht inzet VTH-capaciteit.	Middel: er worden dan keuzes gemaakt in verschillende gebieden? Waar zijn deze keuzes op gebaseerd in het kader van de omgevingskwaliteit	hoog; initiatieven, sector en bedrijven laten niet sturen door een gebiedsgerichte aanpak maar dienen gewonnen aanvraag in en bestemmingen worden niet getaald	Middel: in een bepaald gebied is er voldoende aandacht en verbaan binnen de wettelijke termijnen, terwijl in een ander gebied risico wordt gelopen met het niet voldoen aan wettelijke termijnen bij VTH	hoog; in een bepaald gebied is er voldoende aandacht en verbaan binnen de wettelijke termijnen, terwijl in een ander gebied risico wordt gelopen met het niet voldoen aan wettelijke termijnen bij VTH	laag; vergt te veel afstemming en geeft voor risico's in gebieden die op dat moment minder prioriteit hebben	laag; vergt te veel afstemming en geeft voor risico's in gebieden die op dat moment minder prioriteit hebben	niet verder uitgewerkt

Welke personeelsmaatregel is niet uitgewerkt door de Taskforce na de brainstormsessie?	risico omgevingskwaliteit	juridisch risico	financieel risico	bestuurlijk risico	beheersmaatregelen	haalbaarheid Taskforce
Uitbreiden capaciteit - Ondanks de aanname dat extra capaciteit moeilijk te werven is, toch zoeken naar uitbreiding in personele capaciteit bij de omgevingsdiensten. Rechtsreeks, via opleiding nieuwe mensen, detachering, inhuur, uitbesteden, inzet vanuit andere afdelingen en/of andere bevoegde gezagen (omscholing), in buitenland, etc. - Inzet op specialistische taken zoals dataverzameling, gegevensbeheer en functiescheiding in administratief, technisch, advies of contact	Met het vertrouwen in te werven nieuw personeel en juiste begeleiding	Aan de voorkant is over de inzet, arbeidsvoorwaarden en in- en uitstroom afspraken te maken	Er is wel een grote capaciteit (en dus middelen) nodig voor de (extra) taken en werkzaamheden, maar het werk om de doelen te realiseren wordt wel uitgevoerd, wel anticiperen op tijdelijk karakter en inzetbaarheid bij Brabantse overheden daarna	De capaciteit wordt ingezet op doelen uit wet- en regelgeving te bereiken	Dit verdient een afzonderlijke opzet voor werving, selectie en inwerkperiode	Niet verder uitgewerkt als concrete maatregel voor verkleinen capaciteitsvraagstuk, het vraagstuk van capaciteit is aan de orde na het verkleinen van het vraagstuk met concrete maatregelen. Viel onderdeel van het eindadvies in de vorm van uiteindelijk nog te werven capaciteit
Opleidingsprogramma - Opzetten eigen opleidingsprogramma (leer-/werkplaats) gericht op schoolverlaters, werkloze 45-plussers, politieambtenaren of boei die willen omscholen/bijgescholen, stoppende veehouders - dit is de uitwerking als inzet bij extra capaciteit en werven nieuwe medewerkers (let op aansluiting / ervaring van het VIO traject), met aandacht voor coaching in relatie tot de begeleiding van nieuwe medewerkers, eigen werkzaamheden	Met het vertrouwen in te werven nieuw personeel en juiste begeleiding	Aan de voorkant is over de inzet, arbeidsvoorwaarden en in- en uitstroom afspraken te maken	Er is wel een grote capaciteit (en dus middelen) nodig voor de (extra) taken en werkzaamheden, maar het werk om de doelen te realiseren wordt wel uitgevoerd, wel anticiperen op tijdelijk karakter en inzetbaarheid bij Brabantse overheden daarna	De capaciteit wordt ingezet op doelen uit wet- en regelgeving te bereiken	Dit verdient een afzonderlijke opzet voor werving, selectie en inwerkperiode	Niet verder uitgewerkt als concrete maatregel voor verkleinen capaciteitsvraagstuk, het vraagstuk van opleiding is aan de orde voor nieuwe medewerkers die de noodzakelijke capaciteit aanvullen. Dit valt buiten de scope van de opdracht
Welke technisch maatregel is niet uitgewerkt door de Taskforce na de brainstormsessie?	risico omgevingskwaliteit	juridisch risico	financieel risico	bestuurlijk risico	beheersmaatregelen	haalbaarheid Taskforce
Vaststellen 'slim toezichtsprogramma' Gebaseerd op: - Risicoanalyse - Beschikbare capaciteit - Op één dag te bezoeken bedrijven (in verband met ziekteverdracht). - Combineren toezicht, bezoeken (reistijd) en verslaglegging. - Toezicht op afstand middels bijvoorbeeld monitoring van geluid of luchtwassers, telefonische beantwoording vragenlijsten en digitaal via de mail (formulieren). - Toezichtgegevens automatisch opslaan in database, automatische pdf-uitdraai bezoekverslag, automatische generatie vervolgcorrespondentie. - Administratief toezicht op bijvoorbeeld inkoop voor, energie, aflevering melk, dieren, atzet mest, inhuur bonwerker. En opvragen gegevens RVO. Dit toezicht vraagt ander type medewerker. - 'Horizontaal toezicht': - Te passen drones waarmee meerdere veehouderijen kunnen worden gecontroleerd. - Inkorten handhavingstraject, bijvoorbeeld door het overslaan van de eerste hercontrole, waar mogelijk kiezen voor strafrecht in plaats van bestuursrecht en bestuurlijke boete of strafbeschikking als dit tijdwinst oplevert.	Door de inzet van andere methoden en toezichtsmomenten en manieren is risico geminimaliseerd	Welke onmogelijkheden geven andere toezichtsmethoden met drones, gegevensbeheer of bijvoorbeeld hygiëneprotocol?	Ardena nog niet uitgedachte methoden vergen in eerste instantie hoge investeringskosten	Dit zit voor in het risico voor inzet van hoge investeringen aan de voorkant en het rendement aan de achterkant voor natuurlijk in eerste instantie de komende drie jaar		de eerste drie jaar verwacht de Taskforce hiervoor grote financiële investering; niet verder uitgewerkt voor deze opdracht en is een aandachtspunt in de reguliere toekomstige bedrijfsvoering van de omgevingsdiensten

BIJLAGE 7: Relevante ontwikkelingen voor VTH en hun gevolgen

Relevante ontwikkelingen voor VTH en hun gevolgen d.d. 11 oktober 2019

omschrijving

Bevrijd/stoppenzetting

2020

2021

2022

vermeint aanmerking vermindering

2020

2021

2022

Verandering mutatie/afschrijving

2020

2021

2022

Project manoveren / testinst. / veranderingen

2020

2021

2022

Total uren die ODT

2020

2021

2022

veranderingen / meldingen / afschrijven Wabo

1.100

1.500

960

36.000

36.000

18.000

97.710

AfB beoordeling

563

563

1.600

13.500

13.500

6.750

37.885

afschrijving Wabo

9.000

2.400

46.000

59.000

28.500

12.000

vergunningaanvragen / verb

3.000

1.500

2.125

128.675

vergunningaanvragen / verb Wfb

563

563

1.125

afschrijvingen Verb.

4.645

0

65.100

89.400

53.222

262.895

aanpak / jaar

23.025

5.925

1

237.750

210

uren / ontbeking

30.150

23

4.985

176

37

maximaal benodigde tijd (1 fe + 1,250 uur)

9.910

70

GEMIDDELD

PERIODE 2020-2022

BRUTO uren

aanpak / testinst. (jaar ODT)

97.710

37.885

12.000

128.675

1.125

138.300

147.345

100

135

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-4

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)

0

0

0

0

-37

gevolgen uren

aanpak (jaar ODT)

-9.600

-6.500

-14.105

0

-14

gevolgen uren

testinst. (jaar ODT)